

ЗАКОН ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА КОНВЕНЦИЈАТА НА СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И БОРБА ПРОТИВ НАСИЛСТВОТО ВРЗ ЖЕНИТЕ И ДОМАШНОТО НАСИЛСТВО

Член 1

Се ратификува Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство, усвоена во Истанбул на 11 мај 2011 година, потпишана од Република Македонија на 8 јули 2011 година.

Член 2

Конвенцијата од членот 1 на овој закон во оригинал на англиски јазик со превод на македонски јазик, гласи:

Council of Europe Treaty Series - No. 210

Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence

Istanbul,

11.V.2011

Preamble

The member States of the Council of Europe and the other signatories hereto,

Recalling the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5, 1950) and its Protocols, the European Social Charter (ETS No. 35, 1961, revised in 1996, ETS No. 163), the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings (GETS No. 197, 2005) and the Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (CETS No. 201, 2007);

Recalling the following recommendations of the Committee of Ministers to member States of the Council of Europe: Recommendation Rec(2002)5 on the protection of women against violence, Recommendation CM/Rec(2007)17 on gender equality standards and mechanisms, Recommendation CM/Rec(2010)10 on the role of women and men in conflict prevention and resolution and in peace building, and other relevant recommendations;

Taking account of the growing body of case law of the European Court of Human Rights which sets important standards in the field of violence against women;

Having regard to the International Covenant on Civil and Political Rights (1966), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966), the United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women ("CEDAW", 1979) and its Optional Protocol (1999) as well as General Recommendation No. 19 of the CEDAW Committee on violence against women, the United Nations Convention on the Rights of the Child (1989) and its Optional Protocols (2000) and the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006);

Having regard to the Rome Statute of the International Criminal Court (2002);

Recalling the basic principles of international humanitarian law, and especially the Geneva Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (1949) and the Additional Protocols I and II (1977) thereto;

Condemning all forms of violence against women and domestic violence;

Recognising that the realisation of *de jure* and *de facto* equality between women and men is a key element in the prevention of violence against women;

Recognising that violence against women is a manifestation of historically unequal power relations between women and men, which have led to domination over, and discrimination against, women by men and to the prevention of the full advancement of women;

Recognising the structural nature of violence against women as gender-based violence, and that violence against women is one of the crucial social mechanisms by which women are forced into a subordinate position compared with men;

Recognising, with grave concern, that women and girls are often exposed to serious forms of violence such as domestic violence, sexual harassment, rape, forced marriage, crimes committed in the name of so-called "honour" and genital mutilation, which constitute a serious violation of the human rights of women and girls and a major obstacle to the achievement of equality between women and men;

Recognising the ongoing human rights violations during armed conflicts that affect the civilian population, especially women in the form of widespread or systematic rape and sexual violence and the potential for increased gender-based violence both during and after conflicts;

Recognising that women and girls are exposed to a higher risk of gender-based violence than men;

Recognising that domestic violence affects women disproportionately, and that men may also be victims of domestic violence;

Recognising that children are victims of domestic violence, including as witnesses of violence in the family;

Aspiring to create a Europe free from violence against women and domestic violence,

Have agreed as follows:

Chapter I - Purposes, definitions, equality and non-discrimination, general obligations

Article 1 - Purposes of the Convention

1 The purposes of this Convention are to:

a protect women against all forms of violence, and prevent, prosecute and eliminate violence against women and domestic violence;

b contribute to the elimination of all forms of discrimination against women and promote substantive equality between women and men, including by empowering women;

c design a comprehensive framework, policies and measures for the protection of and assistance to all victims of violence against women and domestic violence;

d promote international co-operation with a view to eliminating violence against women and domestic violence;

e provide support and assistance to organisations and law enforcement agencies to effectively co-operate in order to adopt an integrated approach to eliminating violence against women and domestic violence.

2 In order to ensure effective implementation of its provisions by the Parties, this Convention establishes a specific monitoring mechanism.

Article 2 - Scope of the Convention

1 This Convention shall apply to all forms of violence against women, including domestic violence, which affects women disproportionately.

2 Parties are encouraged to apply this Convention to all victims of domestic violence. Parties shall pay particular attention to women victims of gender-based violence in implementing the provisions of this Convention.

3 This Convention shall apply in times of peace and in situations of armed conflict.

Article 3 - Definitions

For the purpose of this Convention:

a "violence against women" is understood as a violation of human rights and a form of discrimination against women and shall mean all acts of gender-based violence that result in, or are likely to result in, physical, sexual, psychological or economic harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life;

b "domestic violence" shall mean all acts of physical, sexual, psychological or economic violence that occur within the family or domestic unit or between former or current spouses or partners, whether or not the perpetrator shares or has shared the same residence with the victim;

c "gender" shall mean the socially constructed roles, behaviours, activities and attributes that a given society considers appropriate for women and men;

d "gender-based violence against women" shall mean violence that is directed against a woman because she is a woman or that affects women disproportionately;

e "victim" shall mean any natural person who is subject to the conduct specified in points a and b;

f "women" includes girls under the age of 18.

Article 4 - Fundamental rights, equality and non-discrimination

1 Parties shall take the necessary legislative and other measures to promote and protect the right for everyone, particularly women, to live free from violence in both the public and the private sphere.

2 Parties condemn all forms of discrimination against women and take, without delay, the necessary legislative and other measures to prevent it, in particular by:

- embodying in their national constitutions or other appropriate legislation the principle of equality between women and men and ensuring the practical realisation of this principle;

- prohibiting discrimination against women, including through the use of sanctions, where appropriate;
- abolishing laws and practices which discriminate against women.

3 The implementation of the provisions of this Convention by the Parties, in particular measures to protect the rights of victims, shall be secured without discrimination on any ground such as sex, gender, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth, sexual orientation, gender identity, age, state of health, disability, marital status, migrant or refugee status, or other status.

4 Special measures that are necessary to prevent and protect women from gender-based violence shall not be considered discrimination under the terms of this Convention.

Article 5 - State obligations and due diligence

1 Parties shall refrain from engaging in any act of violence against women and ensure that State authorities, officials, agents, institutions and other actors acting on behalf of the State act in conformity with this obligation.

2 Parties shall take the necessary legislative and other measures to exercise due diligence to prevent, investigate, punish and provide reparation for acts of violence covered by the scope of this Convention that are perpetrated by non-State actors.

Article 6 - Gender-sensitive policies

Parties shall undertake to include a gender perspective in the implementation and evaluation of the impact of the provisions of this Convention and to promote and effectively implement policies of equality between women and men and the empowerment of women.

Chapter II - Integrated policies and data collection

Article 7 - Comprehensive and co-ordinated policies

1 Parties shall take the necessary legislative and other measures to adopt and implement State-wide effective, comprehensive and co-ordinated policies encompassing all relevant measures to prevent and combat all forms of violence covered by the scope of this Convention and offer a holistic response to violence against women.

2 Parties shall ensure that policies referred to in paragraph 1 place the rights of the victim at the centre of all measures and are implemented by way of effective co-operation among all relevant agencies, institutions and organisations.

3 Measures taken pursuant to this article shall involve, where appropriate, all relevant actors, such as government agencies, the national, regional and local parliaments and authorities, national human rights institutions and civil society organisations.

Article 8 - Financial resources

Parties shall allocate appropriate financial and human resources for the adequate implementation of integrated policies, measures and programmes to prevent and combat all forms of violence covered by the scope of this Convention, including those carried out by non-governmental organisations and civil society.

Article 9 - Non-governmental organisations and civil society

Parties shall recognise, encourage and support, at all levels, the work of relevant non-governmental organisations and of civil society active in combating violence against women and establish effective co-operation with these organisations.

Article 10 - Co-ordinating body

1 Parties shall designate or establish one or more official bodies responsible for the coordination, implementation, monitoring and evaluation of policies and measures to prevent and combat all forms of violence covered by this Convention. These bodies shall co-ordinate the collection of data as referred to in Article 11, analyse and disseminate its results.

2 Parties shall ensure that the bodies designated or established pursuant to this article receive information of a general nature on measures taken pursuant to Chapter VIII.

3 Parties shall ensure that the bodies designated or established pursuant to this article shall have the capacity to communicate directly and foster relations with their counterparts in other Parties.

Article 11 - Data collection and research

1 For the purpose of the implementation of this Convention, Parties shall undertake to:

a collect disaggregated relevant statistical data at regular intervals on cases of all forms of violence covered by the scope of this Convention;

b support research in the field of all forms of violence covered by the scope of this Convention in order to study its root causes and effects, incidences and conviction rates, as well as the efficacy of measures taken to implement this Convention.

2 Parties shall endeavour to conduct population-based surveys at regular intervals to assess the prevalence of and trends in all forms of violence covered by the scope of this Convention.

3 Parties shall provide the group of experts, as referred to in Article 66 of this Convention, with the information collected pursuant to this article in order to stimulate international co-operation and enable international benchmarking.

4 Parties shall ensure that the information collected pursuant to this article is available to the public.

Chapter III - Prevention

Article 12 - General obligations

1 Parties shall take the necessary measures to promote changes in the social and cultural patterns of behaviour of women and men with a view to eradicating prejudices, customs, traditions and all other practices which are based on the idea of the inferiority of women or on stereotyped roles for women and men.

2 Parties shall take the necessary legislative and other measures to prevent all forms of violence covered by the scope of this Convention by any natural or legal person.

3 Any measures taken pursuant to this chapter shall take into account and address the specific needs of persons made vulnerable by particular circumstances and shall place the human rights of all victims at their centre.

4 Parties shall take the necessary measures to encourage all members of society, especially men and boys, to contribute actively to preventing all forms of violence covered by the scope of this Convention.

5 Parties shall ensure that culture, custom, religion, tradition or so-called "honour" shall not be considered as justification for any acts of violence covered by the scope of this Convention.

6 Parties shall take the necessary measures to promote programmes and activities for the empowerment of women.

Article 13 - Awareness-raising

1 Parties shall promote or conduct, on a regular basis and at all levels, awareness-raising campaigns or programmes, including in co-operation with national human rights institutions and equality bodies, civil society and non-governmental organisations, especially women's organisations, where appropriate, to increase awareness and understanding among the general public of the different manifestations of all forms of violence covered by the scope of this Convention, their consequences on children and the need to prevent such violence.

2 Parties shall ensure the wide dissemination among the general public of information on measures available to prevent acts of violence covered by the scope of this Convention.

Article 14 - Education

1 Parties shall take, where appropriate, the necessary steps to include teaching material on issues such as equality between women and men, non-stereotyped gender roles, mutual respect, non-violent conflict resolution in interpersonal relationships, gender-based violence against women and the right to personal integrity, adapted to the evolving capacity of learners, in formal curricula and at all levels of education.

2 Parties shall take the necessary steps to promote the principles referred to in paragraph 1 in informal educational facilities, as well as in sports, cultural and leisure facilities and the media.

Article 15 - Training of professionals

1 Parties shall provide or strengthen appropriate training for the relevant professionals dealing with victims or perpetrators of all acts of violence covered by the scope of this Convention, on the prevention and detection of such violence, equality between women and men, the needs and rights of victims, as well as on how to prevent secondary victimisation.

2 Parties shall encourage that the training referred to in paragraph 1 includes training on co-ordinated multi-agency co-operation to allow for a comprehensive and appropriate handling of referrals in cases of violence covered by the scope of this Convention.

Article 16 - Preventive intervention and treatment programmes

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up or support programmes aimed at teaching perpetrators of domestic violence to adopt non-violent behaviour in interpersonal relationships with a view to preventing further violence and changing violent behavioural patterns.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up or support treatment programmes aimed at preventing perpetrators, in particular sex offenders, from re-offending.

3 In taking the measures referred to in paragraphs 1 and 2, Parties shall ensure that the safety of, support for and the human rights of victims are of primary concern and that, where appropriate, these programmes are set up and implemented in close co-ordination with specialist support services for victims.

Article 17 - Participation of the private sector and the media

1 Parties shall encourage the private sector, the information and communication technology sector and the media, with due respect for freedom of expression and their independence, to participate in the elaboration and implementation of policies and to set guidelines and self-regulatory standards to prevent violence against women and to enhance respect for their dignity.

2 Parties shall develop and promote, in co-operation with private sector actors, skills among children, parents and educators on how to deal with the information and communications environment that provides access to degrading content of a sexual or violent nature which might be harmful.

Chapter IV - Protection and support

Article 18 - General obligations

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to protect all victims from any further acts of violence.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures, in accordance with internal law, to ensure that there are appropriate mechanisms to provide for effective co-operation between all relevant state agencies, including the judiciary, public prosecutors, law enforcement agencies, local and regional authorities as well as non-governmental organisations and other relevant organisations and entities, in protecting and supporting victims and witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention, including by referring to general and specialist support services as detailed in Articles 20 and 22 of this Convention.

3 Parties shall ensure that measures taken pursuant to this chapter shall:

- be based on a gendered understanding of violence against women and domestic violence and shall focus on the human rights and safety of the victim;
- be based on an integrated approach which takes into account the relationship between victims, perpetrators, children and their wider social environment;
- aim at avoiding secondary victimisation;
- aim at the empowerment and economic independence of women victims of violence;
- allow, where appropriate, for a range of protection and support services to be located on the same premises;
- address the specific needs of vulnerable persons, including child victims, and be made available to them.

4 The provision of services shall not depend on the victim's willingness to press charges or testify against any perpetrator.

5 Parties shall take the appropriate measures to provide consular and other protection and support to their nationals and other victims entitled to such protection in accordance with their obligations under international law.

Article 19 - Information

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims receive adequate and timely information on available support services and legal measures in a language they understand.

Article 20 - General support services

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to services facilitating their recovery from violence. These measures should include, when necessary, services such as legal and psychological counselling, financial assistance, housing, education, training and assistance in finding employment.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have access to health care and social services and that services are adequately resourced and professionals are trained to assist victims and refer them to the appropriate services.

Article 21 - Assistance in individual/collective complaints

Parties shall ensure that victims have information on and access to applicable regional and international individual/collective complaints mechanisms. Parties shall promote the provision of sensitive and knowledgeable assistance to victims in presenting any such complaints.

Article 22 - Specialist support services

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide or arrange for, in an adequate geographical distribution, immediate, short- and long-term specialist support services to any victim subjected to any of the acts of violence covered by the scope of this Convention.

2 Parties shall provide or arrange for specialist women's support services to all women victims of violence and their children.

Article 23 - Shelters

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting-up of appropriate, easily accessible shelters in sufficient numbers to provide safe accommodation for and to reach out pro-actively to victims, especially women and their children.

Article 24 - Telephone helplines

Parties shall take the necessary legislative or other measures to set up state-wide round-the-clock (24/7) telephone helplines free of charge to provide advice to callers, confidentially or with due regard for their anonymity, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention.

Article 25 - Support for victims of sexual violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the setting up of appropriate, easily accessible rape crisis or sexual violence referral centres for victims in sufficient numbers to provide for medical and forensic examination, trauma support and counselling for victims.

Article 26 - Protection and support for child witnesses

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that in the provision of protection and support services to victims, due account is taken of the rights and needs of child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention.

2 Measures taken pursuant to this article shall include age-appropriate psychosocial counselling for child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention and shall give due regard to the best interests of the child.

Article 27 - Reporting

Parties shall take the necessary measures to encourage any person witness to the commission of acts of violence covered by the scope of this Convention or who has reasonable grounds to believe that such an act may be committed, or that further acts of violence are to be expected, to report this to the competent organisations or authorities.

Article 28 - Reporting by professionals

Parties shall take the necessary measures to ensure that the confidentiality rules imposed by internal law on certain professionals do not constitute an obstacle to the possibility, under appropriate conditions, of their reporting to the competent organisations or authorities if they have reasonable grounds to believe that a serious act of violence covered by the scope of this Convention, has been committed and further serious acts of violence are to be expected.

Chapter V - Substantive law

Article 29 - Civil lawsuits and remedies

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide victims with adequate civil remedies against the perpetrator.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide victims, in accordance with the general principles of international law, with adequate civil remedies against State authorities that have failed in their duty to take the necessary preventive or protective measures within the scope of their powers.

Article 30 - Compensation

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims have the right to claim compensation from perpetrators for any of the offences established in accordance with this Convention.

2 Adequate State compensation shall be awarded to those who have sustained serious bodily injury or impairment of health, to the extent that the damage is not covered by other sources such as the perpetrator, insurance or State-funded health and social provisions. This does not preclude Parties from claiming regress for compensation awarded from the perpetrator, as long as due regard is paid to the victim's safety.

3 Measures taken pursuant to paragraph 2 shall ensure the granting of compensation within a reasonable time.

Article 31 - Custody, visitation rights and safety

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in the determination of custody and visitation rights of children, incidents of violence covered by the scope of this Convention are taken into account.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the exercise of any visitation or custody rights does not jeopardise the rights and safety of the victim or children.

Article 32 - Civil consequences of forced marriages

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that marriages concluded under force may be voidable, annulled or dissolved without undue financial or administrative burden placed on the victim.

Article 33 - Psychological violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of seriously impairing a person's psychological integrity through coercion or threats is criminalised.

Article 34 - Stalking

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of repeatedly engaging in threatening conduct directed at another person, causing her or him to fear for her or his safety, is criminalised.

Article 35 - Physical violence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of committing acts of physical violence against another person is criminalised.

Article 36 - Sexual violence, including rape

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

a engaging in non-consensual vaginal, anal or oral penetration of a sexual nature of the body of another person with any bodily part or object;

b engaging in other non-consensual acts of a sexual nature with a person;

c causing another person to engage in non-consensual acts of a sexual nature with a third person.

2 Consent must be given voluntarily as the result of the person's free will assessed in the context of the surrounding circumstances.

3 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the provisions of paragraph 1 also apply to acts committed against former or current spouses or partners as recognised by internal law.

Article 37 - Forced marriage

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of forcing an adult or a child to enter into a marriage is criminalised.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the intentional conduct of luring an adult or a child to the territory of a Party or State other than the one she or he resides in with the purpose of forcing this adult or child to enter into a marriage is criminalised.

Article 38 - Female genital mutilation

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

a excising, infibulating or performing any other mutilation to the whole or any part of a woman's labia majora, labia minora or clitoris;

b coercing or procuring a woman to undergo any of the acts listed in point a;

c inciting, coercing or procuring a girl to undergo any of the acts listed in point a.

Article 39 - Forced abortion and forced sterilisation

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following intentional conducts are criminalised:

a performing an abortion on a woman without her prior and informed consent;

b performing surgery which has the purpose or effect of terminating a woman's capacity to naturally reproduce without her prior and informed consent or understanding of the procedure.

Article 40 - Sexual harassment

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that any form of unwanted verbal, non-verbal or physical conduct of a sexual nature with the purpose or effect of violating the dignity of a person, in particular when creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment, is subject to criminal or other legal sanction.

Article 41 - Aiding or abetting and attempt

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish as an offence, when committed intentionally, aiding or abetting the commission of the offences established in accordance with Articles 33, 34, 35, 36, 37, 38.a and 39 of this Convention.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish as offences, when committed intentionally, attempts to commit the offences established in accordance with Articles 35, 36, 37, 38.a and 39 of this Convention.

Article 42 - Unacceptable justifications for crimes, including crimes committed in the name of so-called "honour"

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in criminal proceedings initiated following the commission of any of the acts of violence covered by the scope of this Convention, culture, custom, religion, tradition or so-called "honour" shall not be regarded as justification for such acts. This covers, in particular, claims that the victim has transgressed cultural, religious, social or traditional norms or customs of appropriate behaviour.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that incitement by any person of a child to commit any of the acts referred to in paragraph 1 shall not diminish the criminal liability of that person for the acts committed.

Article 43 - Application of criminal offences

The offences established in accordance with this Convention shall apply irrespective of the nature of the relationship between victim and perpetrator.

Article 44 - Jurisdiction

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention, when the offence is committed:

a in their territory; or
b on board a ship flying their flag; or
c on board an aircraft registered under their laws; or
d by one of their nationals; or
e by a person who has her or his habitual residence in their territory.

2 Parties shall endeavour to take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over any offence established in accordance with this Convention where the offence is committed against one of their nationals or a person who has her or his habitual residence in their territory.

3 For the prosecution of the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that their Jurisdiction is not subordinated to the condition that the acts are criminalised in the territory where they were committed.

4 For the prosecution of the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that their jurisdiction as regards points d and e of paragraph 1 is not subordinated to the condition that the prosecution can only be initiated following the reporting by the victim of the offence or the laying of information by the State of the place where the offence was committed.

5 Parties shall take the necessary legislative or other measures to establish jurisdiction over the offences established in accordance with this Convention, in cases where an alleged perpetrator is present on their territory and they do not extradite her or him to another Party, solely on the basis of her or his nationality.

6 When more than one Party claims jurisdiction over an alleged offence established in accordance with this Convention, the Parties involved shall, where appropriate, consult each other with a view to determining the most appropriate jurisdiction for prosecution.

7 Without prejudice to the general rules of international law, this Convention does not exclude any criminal jurisdiction exercised by a Party in accordance with its internal law.

Article 45 - Sanctions and measures

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the offences established in accordance with this Convention are punishable by effective, proportionate and dissuasive sanctions, taking into account their seriousness. These sanctions shall include, where appropriate, sentences involving the deprivation of liberty which can give rise to extradition.

2. Parties may adopt other measures in relation to perpetrators, such as:

- monitoring or supervision of convicted persons;

- withdrawal of parental rights, if the best interests of the child, which may include the safety of the victim, cannot be guaranteed in any other way.

Article 46 - Aggravating circumstances

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the following circumstances, insofar as they do not already form part of the constituent elements of the offence, may, in conformity with the relevant provisions of internal law, be taken into consideration as aggravating circumstances in the determination of the sentence in relation to the offences established in accordance with this Convention:

a the offence was committed against a former or current spouse or partner as recognised by internal law, by a member of the family, a person cohabiting with the victim or a person having abused her or his authority;

b the offence, or related offences, were committed repeatedly;

c the offence was committed against a person made vulnerable by particular circumstances;

d the offence was committed against or in the presence of a child;

e the offence was committed by two or more people acting together;

f the offence was preceded or accompanied by extreme levels of violence;

g the offence was committed with the use or threat of a weapon;

h the offence resulted in severe physical or psychological harm for the victim;

i the perpetrator had previously been convicted of offences of a similar nature.

Article 47 - Sentences passed by another Party

Parties shall take the necessary legislative or other measures to provide for the possibility of taking into account final sentences passed by another Party in relation to the offences established in accordance with this Convention when determining the sentence.

Article 48- Prohibition of mandatory alternative dispute resolution processes or sentencing

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to prohibit mandatory alternative dispute resolution processes, including mediation and conciliation, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that if the payment of a fine is ordered, due account shall be taken of the ability of the perpetrator to assume his or her financial obligations towards the victim.

Chapter VI - Investigation, prosecution, procedural law and protective measures

Article 49 - General obligations

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that investigations and judicial proceedings in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention are carried out without undue delay while taking into consideration the rights of the victim during all stages of the criminal proceedings.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures, in conformity with the fundamental principles of human rights and having regard to the gendered understanding of violence, to ensure the effective investigation and prosecution of offences established in accordance with this Convention.

Article 50 - Immediate response, prevention and protection

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the responsible law enforcement agencies respond to all forms of violence covered by the scope of this Convention promptly and appropriately by offering adequate and immediate protection to victims.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the responsible law enforcement agencies engage promptly and appropriately in the prevention and protection against all forms of violence covered by the scope of this Convention, including the employment of preventive operational measures and the collection of evidence.

Article 51 - Risk assessment and risk management

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that an assessment of the lethality risk, the seriousness of the situation and the risk of repeated violence is carried out by all relevant authorities in order to manage the risk and if necessary to provide coordinated safety and support.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the assessment referred to in paragraph 1 duly takes into account, at all stages of the investigation and application of protective measures, the fact that perpetrators of acts of violence covered by the scope of this Convention possess or have access to firearms.

Article 52 - Emergency barring orders

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the competent authorities are granted the power to order, in situations of immediate danger, a perpetrator of domestic violence to vacate the residence of the victim or person at risk for a sufficient period of time and to prohibit the perpetrator from entering the residence of or contacting the victim or person at risk. Measures taken pursuant to this article shall give priority to the safety of victims or persons at risk.

Article 53 - Restraining or protection orders

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that appropriate restraining or protection orders are available to victims of all forms of violence covered by the scope of this Convention.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that the restraining or protection orders referred to in paragraph 1 are:

- available for immediate protection and without undue financial or administrative burdens placed on the victim;
- issued for a specified period or until modified or discharged;
- where necessary, issued on an ex parte basis which has immediate effect;
- available irrespective of, or in addition to, other legal proceedings;
- allowed to be introduced in subsequent legal proceedings.

3 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that breaches of restraining or protection orders issued pursuant to paragraph 1 shall be subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or other legal sanctions.

Article 54 - Investigations and evidence

Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that, in any civil or criminal proceedings, evidence relating to the sexual history and conduct of the victim shall be permitted only when it is relevant and necessary.

Article 55 - *Ex parte* and *ex officio* proceedings

1 Parties shall ensure that investigations into or prosecution of offences established in accordance with Articles 35, 36, 37, 38 and 39 of this Convention shall not be wholly dependant upon a report or complaint filed by a victim if the offence was committed in whole or in part on its territory, and that the proceedings may continue even if the victim withdraws her or his statement or complaint.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure, in accordance with the conditions provided for by their internal law, the possibility for governmental and non-governmental organisations and domestic violence counsellors to assist and/or support victims, at their request, during investigations and judicial proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention.

Article 56 - Measures of protection

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to protect the rights and interests of victims, including their special needs as witnesses, at all stages of investigations and judicial proceedings, in particular by:

a providing for their protection, as well as that of their families and witnesses, from intimidation, retaliation and repeat victimisation;

b ensuring that victims are informed, at least in cases where the victims and the family might be in danger, when the perpetrator escapes or is released temporarily or definitively;

c informing them, under the conditions provided for by internal law, of their rights and the services at their disposal and the follow-up given to their complaint, the charges, the general progress of the investigation or proceedings, and their role therein, as well as the outcome of their case;

d enabling victims, in a manner consistent with the procedural rules of internal law, to be heard, to supply evidence and have their views, needs and concerns presented, directly or through an intermediary, and considered;

e providing victims with appropriate support services so that their rights and interests are duly presented and taken into account;

f ensuring that measures may be adopted to protect the privacy and the image of the victim;

g ensuring that contact between victims and perpetrators within court and law enforcement agency premises is avoided where possible;

h providing victims with independent and competent interpreters when victims are parties to proceedings or when they are supplying evidence;

i enabling victims to testify, according to the rules provided by their internal law, in the courtroom without being present or at least without the presence of the alleged perpetrator, notably through the use of appropriate communication technologies, where available.

2 A child victim and child witness of violence against women and domestic violence shall be afforded, where appropriate, special protection measures taking into account the best interests of the child.

Article 57 - Legal aid

Parties shall provide for the right to legal assistance and to free legal aid for victims under the conditions provided by their internal law.

Article 58 - Statute of limitation

Parties shall take the necessary legislative and other measures to ensure that the statute of limitation for initiating any legal proceedings with regard to the offences established in accordance with Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention, shall continue for a period of time that is sufficient and commensurate with the gravity of the offence in question, to allow for the efficient initiation of proceedings after the victim has reached the age of majority.

Chapter VII - Migration and asylum

Article 59 - Residence status

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims whose residence status depends on that of the spouse or partner as recognised by internal law, in the event of the dissolution of the marriage or the relationship, are granted in the event of particularly difficult circumstances, upon application, an autonomous residence permit irrespective of the duration of the marriage or the relationship. The conditions relating to the granting and duration of the autonomous residence permit are established by internal law.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims may obtain the suspension of expulsion proceedings initiated in relation to a residence status dependent on that of the spouse or partner as recognised by internal law to enable them to apply for an autonomous residence permit.

3 Parties shall issue a renewable residence permit to victims in one of the two following situations, or in both:

a where the competent authority considers that their stay is necessary owing to their personal situation;

b where the competent authority considers that their stay is necessary for the purpose of their co-operation with the competent authorities in investigation or criminal proceedings.

4 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of forced marriage brought into another country for the purpose of the marriage and who, as a result, have lost their residence status in the country where they habitually reside, may regain this status.

Article 60 - Gender-based asylum claims

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that gender-based violence against women may be recognised as a form of persecution within the meaning of Article 1, A (2), of the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and as a form of serious harm giving rise to complementary/subsidiary protection.

2 Parties shall ensure that a gender-sensitive interpretation is given to each of the Convention grounds and that where it is established that the persecution feared is for one or more of these grounds, applicants shall be granted refugee status according to the applicable relevant instruments.

3 Parties shall take the necessary legislative or other measures to develop gender-sensitive reception procedures and support services for asylum-seekers as well as gender guidelines and gender-sensitive asylum procedures, including refugee status determination and application for international protection.

Article 61 - Non-refoulement

1 Parties shall take the necessary legislative or other measures to respect the principle of non-refoulement in accordance with existing obligations under international law.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of violence against women who are in need of protection, regardless of their status or residence, shall not be returned under any circumstances to any country where their life would be at risk or where they might be subjected to torture or inhuman or degrading treatment or punishment.

Chapter VIII - International co-operation

Article 62 - General principles

1 Parties shall co-operate with each other, in accordance with the provisions of this Convention, and through the application of relevant international and regional instruments on co-operation in civil and criminal matters, arrangements agreed on the basis of uniform or reciprocal legislation and internal laws, to the widest extent possible, for the purpose of:

a preventing, combating and prosecuting all forms of violence covered by the scope of this Convention;

b protecting and providing assistance to victims;

c investigations or proceedings concerning the offences established in accordance with this Convention;

d enforcing relevant civil and criminal judgments issued by the judicial authorities of Parties, including protection orders.

2 Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of an offence established in accordance with this Convention and committed in the territory of a Party other than the one where they reside may make a complaint before the competent authorities of their State of residence.

3 If a Party that makes mutual legal assistance in criminal matters, extradition or enforcement of civil or criminal judgments imposed by another Party to this Convention conditional on the existence of a treaty receives a request for such legal co-operation from a Party with which it has not concluded such a treaty, it may consider this Convention to be the legal basis for mutual legal assistance in criminal matters, extradition or enforcement of civil or criminal judgments imposed by the other Party in respect of the offences established in accordance with this Convention.

4 Parties shall endeavour to integrate, where appropriate, the prevention and the fight against violence against women and domestic violence in assistance programmes for development provided for the benefit of third States, including by entering into bilateral and multilateral agreements with third States with a view to facilitating the protection of victims in accordance with Article 18, paragraph 5.

Article 63 - Measures relating to persons at risk

When a Party, on the basis of the information at its disposal, has reasonable grounds to believe that a person is at immediate risk of being subjected to any of the acts of violence referred to in Articles 36, 37, 38 and 39 of this Convention on the territory of another Party, the Party that has the information is encouraged to transmit it without delay to the latter for the purpose of ensuring that appropriate

protection measures are taken. Where applicable, this information shall include details on existing protection provisions for the benefit of the person at risk.

Article 64 - Information

1 The requested Party shall promptly inform the requesting Party of the final result of the action taken under this chapter. The requested Party shall also promptly inform the requesting Party of any circumstances which render Impossible the carrying out of the action sought or are likely to delay it significantly.

2 A Party may, within the limits of its internal law, without prior request, forward to another Party information obtained within the framework of its own investigations when it considers that the disclosure of such information might assist the receiving Party in preventing criminal offences established in accordance with this Convention or in initiating or carrying out investigations or proceedings concerning such criminal offences or that It might lead to a request for cooperation by that Party under this chapter.

3 A Party receiving any information in accordance with paragraph 2 shall submit such information to its competent authorities in order that proceedings may be taken if they are considered appropriate, or that this information may be taken into account in relevant civil and criminal proceedings.

Article 65 - Data Protection

Personal data shall be stored and used pursuant to the obligations undertaken by the Parties under the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (ETS No. 108).

Chapter IX - Monitoring mechanism

Article 66 - Group of experts on action against violence against women and domestic violence

1 The Group of experts on action against violence against women and domestic violence (hereinafter referred to as "GREVIO") shall monitor the implementation of this Convention by the Parties.

2 GREVIO shall be composed of a minimum of 10 members and a maximum of 15 members, taking into account a gender and geographical balance, as well as multidisciplinary expertise. Its members shall be elected by the Committee of the Parties from among candidates nominated by the Parties for a term of office of four years, renewable once, and chosen from among nationals of the Parties.

3 The initial election of 10 members shall be held within a period of one year following the entry into force of this Convention. The election of five additional members shall be held following the 25th ratification or accession.

4 The election of the members of GREVIO shall be based on the following principles:

a they shall be chosen according to a transparent procedure from among persons of high moral character, known for their recognised competence in the fields of human rights, gender equality, violence against women and domestic violence, or assistance to and protection of victims, or having demonstrated professional experience in the areas covered by this Convention;

b no two members of GREVIO may be nationals of the same State;

c they should represent the main legal systems;

d they should represent relevant actors and agencies in the field of violence against women and domestic violence;

e they shall sit in their individual capacity and shall be independent and impartial in the exercise of their functions, and shall be available to carry out their duties in an effective manner.

5 The election procedure of the members of GREVIO shall be determined by the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting with and obtaining the unanimous consent of the Parties, within a period of six months following the entry into force of this Convention.

6 GREVIO shall adopt its own rules of procedure.

7 Members of GREVIO, and other members of delegations carrying out the country visits as set forth in Article 68, paragraphs 9 and 14, shall enjoy the privileges and immunities established in the appendix to this Convention.

Article 67 - Committee of the Parties

1 The Committee of the Parties shall be composed of the representatives of the Parties to the Convention.

2 The Committee of the Parties shall be convened by the Secretary General of the Council of Europe. Its first meeting shall be held within a period of one year following the entry into force of this Convention in order to elect the members of GREVIO. It shall subsequently meet whenever one third of the Parties, the President of the Committee of the Parties or the Secretary General so requests.

3 The Committee of the Parties shall adopt its own rules of procedure.

Article 68 - Procedure

1 Parties shall submit to the Secretary General of the Council of Europe, based on a questionnaire prepared by GREVIO, a report on legislative and other measures giving effect to the provisions of this Convention, for consideration by GREVIO.

2 GREVIO shall consider the report submitted in accordance with paragraph 1 with the representatives of the Party concerned.

3 Subsequent evaluation procedures shall be divided into rounds, the length of which is determined by GREVIO. At the beginning of each round GREVIO shall select the specific provisions on which the evaluation procedure shall be based and send out a questionnaire.

4 GREVIO shall define the appropriate means to carry out this monitoring procedure. It may in particular adopt a questionnaire for each evaluation round, which shall serve as a basis for the evaluation procedure of the implementation by the Parties. This questionnaire shall be addressed to all Parties. Parties shall respond to this questionnaire, as well as to any other request of information from GREVIO.

5 GREVIO may receive information on the implementation of the Convention from non-governmental organisations and civil society, as well as from national institutions for the protection of human rights.

6 GREVIO shall take due consideration of the existing information available from other regional and international instruments and bodies in areas falling within the scope of this Convention.

7 When adopting a questionnaire for each evaluation round, GREVIO shall take due consideration of the existing data collection and research in the Parties as referred to in Article 11 of this Convention.

8 GREVIO may receive information on the implementation of the Convention from the Council of Europe Commissioner for Human Rights, the Parliamentary Assembly and relevant specialised bodies of the Council of Europe, as well as those established under other international instruments. Complaints presented to these bodies and their outcome will be made available to GREVIO.

9 GREVIO may subsidiarily organise, in co-operation with the national authorities and with the assistance of independent national experts, country visits, if the information gained is insufficient or in cases provided for in paragraph 14. During these visits, GREVIO may be assisted by specialists in specific fields.

10 GREVIO shall prepare a draft report containing its analysis concerning the implementation of the provisions on which the evaluation is based, as well as its suggestions and proposals concerning the way in which the Party concerned may deal with the problems which have been identified. The draft report shall be transmitted for comments to the Party which undergoes the evaluation. Its comments shall be taken into account by GREVIO when adopting its report.

11 On the basis of all the information received and the comments by the Parties, GREVIO shall adopt its report and conclusions concerning the measures taken by the Party concerned to implement the provisions of this Convention. This report and the conclusions shall be sent to the Party concerned and to the Committee of the Parties. The report and conclusions of GREVIO shall be made public as from their adoption, together with eventual comments by the Party concerned.

12 Without prejudice to the procedure of paragraphs 1 to 8, the Committee of the Parties may adopt, on the basis of the report and conclusions of GREVIO, recommendations addressed to this Party (a) concerning the measures to be taken to implement the conclusions of GREVIO, if necessary setting a date for submitting information on their implementation, and (b) aiming at promoting co-operation with that Party for the proper implementation of this Convention.

13 If GREVIO receives reliable information indicating a situation where problems require immediate attention to prevent or limit the scale or number of serious violations of the Convention, it may request the urgent submission of a special report concerning measures taken to prevent a serious, massive or persistent pattern of violence against women.

14 Taking into account the information submitted by the Party concerned, as well as any other reliable information available to it, GREVIO may designate one or more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to GREVIO. Where warranted and with the consent of the Party, the inquiry may include a visit to its territory.

15 After examining the findings of the inquiry referred to in paragraph 14, GREVIO shall transmit these findings to the Party concerned and, where appropriate, to the Committee of the Parties and the Committee of Ministers of the Council of Europe together with any comments and recommendations.

Article 69 - General recommendations

GREVIO may adopt, where appropriate, general recommendations on the implementation of this Convention.

Article 70 - Parliamentary involvement in monitoring

1 National parliaments shall be invited to participate in the monitoring of the measures taken for the implementation of this Convention.

2 Parties shall submit the reports of GREVIO to their national parliaments.

3 The Parliamentary Assembly of the Council of Europe shall be invited to regularly take stock of the implementation of this Convention.

Chapter X - Relationship with other international instruments

Article 71 - Relationship with other international instruments

1 This Convention shall not affect obligations arising from other international instruments to which Parties to this Convention are Parties or shall become Parties and which contain provisions on matters governed by this Convention.

2 The Parties to this Convention may conclude bilateral or multilateral agreements with one another on the matters dealt with in this Convention, for purposes of supplementing or strengthening its provisions or facilitating the application of the principles embodied in it.

Chapter XI - Amendments to the Convention

Article 72 - Amendments

1 Any proposal for an amendment to this Convention presented by a Party shall be communicated to the Secretary General of the Council of Europe and forwarded by her or him to the member States of the Council of Europe, any signatory, any Party, the European Union, any State invited to sign this Convention in accordance with the provisions of Article 75, and any State invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 76.

2 The Committee of Ministers of the Council of Europe shall consider the proposed amendment and, after having consulted the Parties to this Convention that are not members of the Council of Europe, may adopt the amendment by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe.

3 The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 2 shall be forwarded to the Parties for acceptance.

4 Any amendment adopted in accordance with paragraph 2 shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which all Parties have informed the Secretary General of their acceptance.

Chapter XII - Final clauses

Article 73 - Effects of this Convention

The provisions of this Convention shall not prejudice the provisions of internal law and binding international instruments which are already in force or may come into force, under which more favourable rights are or would be accorded to persons in preventing and combating violence against women and domestic violence.

Article 74 - Dispute settlement

1 The Parties to any dispute which may arise concerning the application or interpretation of the provisions of this Convention shall first seek to resolve it by means of negotiation, conciliation, arbitration or by any other methods of peaceful settlement accepted by mutual agreement between them.

2 The Committee of Ministers of the Council of Europe may establish procedures of settlement to be available for use by the Parties in dispute if they should so agree.

Article 75 - Signature and entry into force

1 This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the non-member States which have participated in its elaboration and the European Union.

2 This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

3 This Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which 10 signatories, including at least eight member States of the Council of Europe, have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of paragraph 2.

4 In respect of any State referred to in paragraph 1 or the European Union, which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 76 - Accession to the Convention

1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe may, after consultation of the Parties to this Convention and obtaining their unanimous consent, invite any non-member State of the Council of Europe, which has not participated in the elaboration of the Convention, to accede to this Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe, and by unanimous vote of the representatives of the Parties entitled to sit on the Committee of Ministers.

2 In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 77 - Territorial application

1 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.

2 Any Party may, at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration and for whose international relations it is responsible or on whose behalf it is authorised to give undertakings. In respect of such territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 78 - Reservations

1 No reservation may be made in respect of any provision of this Convention, with the exceptions provided for in paragraphs 2 and 3.

2 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right not to apply or to apply only in specific cases or conditions the provisions laid down in:

- Article 30, paragraph 2;
- Article 44, paragraphs 1.e, 3 and 4;
- Article 55, paragraph 1 in respect of Article 35 regarding minor offences;
- Article 58 in respect of Articles 37, 38 and 39;
- Article 59.

3 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, declare that it reserves the right to provide for non-criminal sanctions, instead of criminal sanctions, for the behaviours referred to in Articles 33 and 34.

4 Any Party may wholly or partly withdraw a reservation by means of a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe. This declaration shall become effective as from its date of receipt by the Secretary General.

Article 79 - Validity and review of reservations

1 Reservations referred to in Article 78, paragraphs 2 and 3, shall be valid for a period of five years from the day of the entry into force of this Convention in respect of the Party concerned. However, such reservations may be renewed for periods of the same duration.

2 Eighteen months before the date of expiry of the reservation, the Secretariat General of the Council of Europe shall give notice of that expiry to the Party concerned. No later than three months before the expiry, the Party shall notify the Secretary General that it is upholding, amending or withdrawing its reservation. In the absence of a notification by the Party concerned, the Secretariat General shall inform that Party that its reservation is considered to have been extended automatically for a period of six months. Failure by the Party concerned to notify its intention to uphold or modify its reservation before the expiry of that period shall cause the reservation to lapse.

3 If a Party makes a reservation in conformity with Article 78, paragraphs 2 and 3, it shall provide, before its renewal or upon request, an explanation to GREVIO, on the grounds justifying its continuance.

Article 80 - Denunciation

1 Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.

2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 81 - Notification

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the non-member States which have participated in its elaboration, any signatory, any Party, the European Union, and any State invited to accede to this Convention of:

a any signature;

- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 75 and 76;
- d any amendment adopted in accordance with Article 72 and the date on which such an amendment enters into force;
- e any reservation and withdrawal of reservation made in pursuance of Article 78;
- f any denunciation made in pursuance of the provisions of Article 80;
- g any other act, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Istanbul, this 11th day of May 2011, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Convention, to the European Union and to any State invited to accede to this Convention.

1

Council of Europe Treaty Series - No. 238

Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство

Истанбул, 11.V.2011

Преамбула

Државите членки на Советот на Европа и другите потписници на овој документ,

Потсетувајќи на Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи (ETS No. 5, 1950) и нејзините Протоколи, Европската социјална повелба (ETS No. 35, 1961, а ревидирана во 1996, ETS No. 163), Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе (ETS No. 197, 2005) и Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на децата од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба (ETS No. 201, 2007);

Потсетувајќи на следните препораки на Комитетот на министри до државите членки на Советот на Европа: Препораката Rec(2002)5 за заштита на жените од насилство, Препораката CM/Rec(2007)17 за стандарди и механизми на родова еднаквост, Препораката CM/Rec(2010)10 за улогата на жените и мажите во спречување и разрешување на конфликти и градењето на мирот, како и на другите релевантни препораки;

Имајќи го предвид сè поголемиот обем на судска пракса на Европскиот суд за човекови права кој поставува важни стандарди на полето на насилството врз жените;

Земајќи ги предвид Меѓународниот пакт за граѓански и политички права (1966), Меѓународниот пакт за економски, социјални и културни права (1966), Конвенцијата на Обединетите нации за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените ("CEDAW", 1979) и Факултативниот протокол на Конвенцијата (1999), како и Општата препорака бр. 19 од Комитетот на "CEDAW", за насилство врз жените, Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето (1989) и Факултативните протоколи на Конвенцијата (2000) и Конвенцијата на Обединетите нации за правата на лицата со попреченост (2006);

Земајќи го предвид Римскиот статут на Меѓународниот кривичен суд (2002);

Потсетувајќи на основните принципи на меѓународното хуманитарно право, а особено на Женевската Конвенција (IV) која се однесува на заштита на цивилите во време на војна (1949) и Дополнителните протоколи I и II (1977) на Конвенцијата;

Осудувајќи ги сите форми на насилство врз жените и домашно насилство;

Препознавајќи дека остварувањето на de jure и de facto еднаквост меѓу жените и мажите е клучен елемент во спречувањето на насилството врз жените;

Препознавајќи дека насилството врз жените е манифестација на историски нееднаквите односи на моќ меѓу жените и мажите, што довеле до доминација и дискриминација врз жените од страна на мажите и до спречување на целосното напредување на жените;

Препознавајќи ја структурната природа на насилството врз жените како родово засновано насилство, како и дека насилството врз жените е еден од главните општествени механизми со кој жените се принудуваат на потчинета положба во однос на мажите;

Препознавајќи, со голема загриженост, дека жените и девојчињата често се изложени на сериозни форми на насилство како што е домашно насилство, сексуално вознемирување, силување, присилен брак, кривични дела извршени во името на таканаречената „чест“, и генитално осакатување, коишто претставуваат сериозно кршење на човековите права на жените и девојчињата и се главна пречка за постигнување еднаквост меѓу жените и мажите;

Препознавајќи го кршењето на човековите права за време на вооружени конфликти кои го погаѓаат цивилното население, особено жените, во форма на широко распространето или систематско силување и сексуално насилство, како и потенцијалното зголемување на родово засновано насилство за време и по конфликтите;

Препознавајќи дека дека жените и девојчињата се изложени на повисок ризик од родово засновано насилство отколку мажите;

Препознавајќи дека домашното насилство несразмерно ги погаѓа жените, но и дека мажите исто така можат да бидат жртви на домашно насилство;

Препознавајќи дека децата се жртви на домашно насилство, како и сведоци на насилство во семејството;

Стремејќи се кон создавање на Европа слободна од насилство врз жените и од домашно насилство;

Се согласија на следното:

Поглавје I - Цели, дефиниции, еднаквост и недискриминација, општи обврски

Член 1 - Цели на Конвенцијата

1. Целите на оваа Конвенција се:

а. заштита на жените од сите форми на насилство и спречување, гонење и елиминирање на насилството врз жените и домашното насилство;

б. да придонесе во елиминирање на сите форми на дискриминација врз жените и да промовира суштинска еднаквост меѓу жените и мажите, вклучувајќи и преку зајакнување на жените;

в. да создаде сеопфатна рамка, политики и мерки за заштита и помош на сите жртви на насилство врз жените и домашно насилство;

г. да промовира меѓународна соработка во поглед на елиминирање на насилството врз жените и домашното насилство;

д. да обезбеди поддршка и помош на организации и на органите за спроведување на законот за ефективна соработка со цел да усвојат интегриран пристап за елиминација на насилството врз жените и домашното насилство;

2. За да се обезбеди ефективно спроведување на одредбите од Страните, со оваа Конвенција се воспоставува механизам за следење.

Член 2 - Област на примена на Конвенцијата

1. Конвенцијата се однесува на сите форми на насилство врз жените, вклучувајќи и домашно насилство, што несразмерно ги погаѓа жените.

2. Се препорачува Страните да ја применуваат Конвенцијата на сите жртви на домашно насилство. При примена на одредбите на Конвенцијата, Страните посебно внимание посветуваат на жените жртви на родово засновано насилство.

3. Конвенцијата се применува во време на мир и во ситуации на вооружен конфликт.

Член 3 - Дефиниции

За целта на Конвенцијата:

а. „насилство врз жените“ се разбира како кршење на човековите права и форма на дискриминација врз жените и ги означува сите акти на родово засновано насилство коишто доведуваат или веројатно ќе доведат до физичка, сексуална, психичка или економска повреда или страдање на жените, вклучувајќи и закани за такви акти, изнуда или произволно лишување од слобода, без оглед дали се случуваат во јавниот или приватниот живот;

б. „домашно насилство“ ги означува сите акти на физичко, сексуално, психичко односно економско насилство што се случуваат во рамките на семејството или домаќинството односно помеѓу поранешни или сегашни сопружници или партнери, без оглед дали сторителот го дели или го делел истото живеалиште со жртвата или не;

в. „род“ ги означува општествено конструирани улоги, однесувања, активности и атрибути што дадено општество ги смета за соодветни за жените и за мажите;

г. „родово засновано насилство врз жените“ означува насилство насочено против жената затоа што е жена или коешто несразмерно ја погаѓа;

д. „жртва“ е секое физичко лице кое е изложено на однесувањето наведено во а) и б) од овој член.

ѓ. поимот „жени“ ги вклучува и девојчињата на возраст под осумнаесет години.

Член 4 - Основни права, еднаквост и недискриминација

1. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за промовирање и заштита на правото на сите, а особено на жените, да живеат слободни од насилство како во јавната, така и во приватната сфера.

2. Страните ја осудуваат дискриминацијата врз жените и без одлагање преземаат потребни законодавни и други мерки за нејзино спречување, а особено преку:

- отелотворување во своите национални уставни или друго соодветно законодавство на принципот на еднаквост меѓу жените и мажите и обезбедување практична реализација на овој принцип;

- забранување дискриминација меѓу жените и мажите, вклучувајќи и преку употреба на санкции, кога тоа е соодветно; и

- укинување закони и практики што ги дискриминираат жените.

3. Страните обезбедуваат спроведување на одредбите на оваа Конвенција, особено на мерките за заштита на правата на жртвите, без дискриминација врз кој било основ како што е, пол, род, раса, боја, јазик, вера, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, поврзаност со национално малцинство, имот, раѓање, сексуална ориентација, родов идентитет, здравствена состојба, инвалидност, брачен статус, статус на мигрант или бегалец, возраст, или друг статус.

4. Специјалните мерки кои се потребни за спречување и заштита на жените од родово насилство не се сметаат за дискриминација во смислата на оваа Конвенција.

Член 5 - Обврски на државата и принципот на должно внимание

1. Страните се воздржуваат од учествување во каков било акт на насилство врз жените и обезбедуваат дека државните органи, функционерите, службениците, институциите и другите актери коишто дејствуваат во име на државата, постапуваат во согласност со ваквата обврска.

2. Страните преземаат потребни законодавни и други мерки за со должно внимание да се спречат, да се истражат, да се казнат и да се обезбеди репарација за актите на насилство опфатени со Конвенцијата коишто се извршени од недржавни актери.

Член 6 - Родово чувствителни политики

Страните се обврзуваат да вклучат родова перспектива во спроведувањето и оценувањето на влијанието на одредбите од оваа Конвенција и да промовираат и ефективно да спроведуваат политики на еднаквост меѓу жените и мажите и јакнење на жените.

Поглавје II - Интегрирани политики и собирање податоци

Член 7 - Сеопфатни и координирани политики

1. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за усвојување и спроведување на ефективни, сеопфатни и координирани државни политики кои ги опфаќаат сите релевантни мерки за спречување и борба против сите форми на насилство кои се опфатени со Конвенцијата и кои нудат холистички одговор на насилството врз жените.

2. Страните обезбедуваат дека политиките наведени во ставот 1 ги поставуваат правата на жртвата во центарот на сите мерки и се спроведуваат по пат на ефективна соработка меѓу сите релевантни агенции, институции и организации.

3. Мерките преземени во согласност со овој член ги вклучуваат, кога тоа е соодветно, сите релевантни актери, како што се државните органи, националниот, локалните и регионалните парламенти и власти, националните институции за заштита на човекови права и организациите на цивилното општество.

Член 8 - Финансиски средства

Страните распределуваат соодветни финансиски и човечки ресурси заради адекватно спроведување на интегрираните политики, мерки и програми за спречување и борба против сите форми на насилство врз жените опфатени со Конвенцијата, вклучувајќи ги и оние што ги реализираат невладините организации и цивилното општество.

Член 9 - Невладини организации и цивилно општество

Страните, на сите нивоа, ја признаваат, ја поттикнуваат и ја поддржуваат работата на невладините организации и организациите на цивилното општество вклучени во борбата против насилството врз жените и воспоставуваат активна соработка со овие организации.

Член 10 - Координативно тело

1. Страните назначуваат односно воспоставуваат едно или повеќе официјални тела одговорни за координација, имплементација, следење и процена на политиките и мерките за спречување и борба против насилството врз жените опфатени со Конвенцијата. Овие тела ги координираат собирањето податоци во согласност со членот 11, анализирањето и распространувањето на резултатите.

2. Страните обезбедуваат дека телата назначени или воспоставени во согласност со овој член добиваат информации од општа природа за мерките преземени во согласност со поглавјето VIII.

3. Страните обезбедуваат дека телата назначени или воспоставени во согласност со овој член имаат капацитет директно да комуницираат и да негуваат односи со соодветни тела во други Страни.

Член 11 - Собирање податоци и истражување

1. Заради спроведување на оваа Конвенција, Страните се обврзуваат:

а. во редовни интервали да собираат расчленети статистички податоци за случаите на сите форми на насилство врз жените кои се опфатени со Конвенцијата;

б. да поддржуваат истражувања на полето на сите форми на насилство врз жените кои се опфатени со Конвенцијата за да се проучат основните причини и последиците од насилството, зачестеноста и стапката на осуда, како и ефикасноста на мерките кои се преземаат за спроведување на Конвенцијата.

2. Страните настојуваат во редовни интервали да спроведуваат анкети меѓу населението за да ги проценат преваленцата и трендовите на сите форми на насилство врз жените кои се опфатени со Конвенцијата.

3. На групата експерти, кои се наведени во членот 68 на Конвенцијата, Страните им обезбедуваат информации собрани во согласност со овој член со цел да се стимулира меѓународна соработка и да се овозможи меѓународно споредување.

4. Страните обезбедуваат дека информациите собрани во согласност со овој член се достапни на јавноста.

Поглавје III - Превенција

Член 12 - Општи обврски

1. Страните ги преземаат потребните мерки за промовирање промени во општествените и културните шаблони на однесување на жените и мажите, со цел искоренување на предрасудите, обичаите, традициите и сите други практики кои се зановаат врз идејата за инфериорност на жените или врз стереотипните улоги за жените и мажите.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за спречување на сите форми на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата од страна на кое било физичко или правно лице.

3. Сите мерки преземени во согласност со ова поглавје ги земаат предвид и ги третираат специфичните потреби на лицата кои станале ранливи поради определени околности и ги поставуваат човековите права на сите жртви во својот центар.

4. Страните ги преземаат потребните мерки за поттикнување на сите членови на општеството, а особено на мажите и момчињата, активно да учествуваат во спречувањето на сите форми на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата.

5. Страните обезбедуваат дека културата, обичајот, верата, традицијата или таканаречената „чест“ нема да се сметаат како оправдување за какви било акти на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата.

6. Страните ги преземаат потребните мерки за промовирање програми и активности за јакнење на жените.

Член 13 - Подигање на свеста

1. Страните промовираат или спроведуваат, редовно и на сите нивоа, кампањи или програми за подигање на свеста, вклучувајќи, кога тоа е соодветно, и во соработка со националните институции за човекови права и телата за еднаквост, организациите на цивилното општество и невладините, а особено женските невладини организации, а заради подигање на свеста и разбирањето на општата јавност на различните манифестации на сите форми на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата, на нивните последици врз децата, како и околу потребата да се спречи таквото насилство.

2. Страните обезбедуваат широко распространување меѓу општата јавност на информации за достапни мерки за спречување на акти на насилство коишто се опфатени со Конвенцијата.

Член 14 - Образование

1. Страните ги преземаат, кога тоа е соодветно, потребните чекори за воведување на наставен материјал за прашања како еднаквост меѓу жените и мажите, нестереотипни родови улоги, заемна почит, ненасилно решавање конфликти во меѓучовечките односи, родово засновано насилство врз жените и право на личен интегритет, адаптирани на развојниот капацитет на учениците, во формалните наставни програми на сите нивоа на образование.

2. Страните ги преземаат потребните мерки за промовирање на принципите споменати во ставот 1 во установите за неформално образование, како и спортските, културните и установите за слободни активности и кај средствата за јавно информирање.

Член 15 - Обука на професионалци

1. Страните обезбедуваат или ја зајакнуваат соопштната обука за релевантните професионалци кои постапуваат со жртви или со сторители на сите акти на насилство опфатени со Конвенцијата, за спречување и откривање на таквото насилство, еднаквоста меѓу жените и мажите, потребите и правата на жртвите, како и за спречување на секундарна виктимизација.

2. Страните поттикнуваат обуката спомената во ставот 1 да вклучи обука за координирана соработка на повеќе органи која ќе овозможи сеопфатно и соодветно упатување во случаи на насилство опфатени со Конвенцијата.

Член 16 - Превентивни интервенции и програми на третман

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за воспоставување или поддржување програми чија цел е да се научат сторителите на домашно насилство да усвојат ненасилно однесување во меѓучовечките односи во поглед на спречување понатамошно насилство и менување на насилните шаблони на однесување.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за воспоставување или поддржување програми за третман на сторители кои имаат за цел спречување на сторителите, а особено на сторителите на сексуални деликти да го повторат делото.

3. При преземањето на мерките споменати во ставовите 1 и 2, Страните обезбедуваат дека безбедноста, поддршката и човековите права на жртвите се од примарен интерес и дека ваквите програми се воспоставени и спроведувани, кога тоа е соодветно, во тесна координација со специјализирани служби за поддршка на жртви.

Член 17 - Учество на приватниот сектор и на средствата за јавно информирање

1. Страните ги поттикнуваат приватниот сектор, секторот за информатичко-комуникациска технологија и средствата за јавно информирање, со должна почит за слободата на изразување и независноста, да учествуваат во изработката и спроведувањето на политиките и да утврдат упатства и саморегулаторни стандарди за спречување на насилството врз жените и за зголемување на почитта кон нивното достоинство.

2. Страните развиваат и промовираат, во соработка со актерите од приватниот сектор, вештини помеѓу децата, родителите и просветните работници за тоа како да се справат со новата информатичко-комуникациска средина која дава пристап до деградирачка содржина од сексуална или насилна природа, којашто може да биде штетна.

Поглавје IV - Заштита и поддршка

Член 18 - Општи обврски

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за заштита на сите жртви од какви било понатамошни акти на насилство.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или друга мерки, во согласност со внатрешното право, за да обезбедат соодветни механизми за ефективна соработка меѓу сите релевантни државни органи, вклучувајќи ги судството, јавните обвинители, органите за спроведување на законот, локалните и регионалните власти, невладините организации и другите релевантни

организации и субјекти, при заштитата и поддршката на жртвите и сведоците на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата, вклучувајќи и преку упатување до општи и специјализирани служби за поддршка, како што е детално опишано во членовите 20 и 22 од оваа Конвенција.

3. Страните обезбедуваат дека мерките преземени во согласност со ова поглавје:

- се засновани врз родово разбирање на насилството врз жените и домашното насилство и се фокусираат врз човековите права и безбедноста на жртвата;
- се засновани врз интегриран пристап којшто го зема предвид односот меѓу жртвите, сторителите, децата и нивната поширока општествена средина;
- се насочени кон избегнување секундарна виктимизација;
- се насочени кон јакнење и економска независност на жените жртви на насилство;
- дозволуваат, кога тоа е соодветно, низа услуги за заштита и на поддршка на жртви да се сместени во истите простории;
- се третираат специфичните потреби на ранливите лица, вклучувајќи и деца-жртви, и да им се достапни.

4. Давањето услуги не зависи од волјата на жртвата да покрене обвинение или да сведочи против кој било сторител.

5. Страните ги преземаат потребните мерки за да обезбедат конзуларна и друга заштита и поддршка на своите државјани и на други жртви кои имаат право на таква заштита во согласност со постојните обврски според меѓународното право.

Член 19 - Информации

Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите добиваат соодветни и благовремени информации за расположивите услуги на поддршка и правни мерки на јазик што го разбираат.

Член 20 - Општи услуги на поддршка

1. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите имаат пристап до услуги коишто го овозможуваат нивното закрепнување од насилството. Овие мерки треба да опфатат, кога тоа е потребно, услуги како што се правно и психолошко советување, финансиска помош, домување, образование, обука и помош при вработување.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека жртвите имаат пристап до здравствени и социјални услуги и дека овие служби се соодветно опремени и дека професионалците се обучени за помош на жртвите и за да ги упатат до соодветни служби.

Член 21 - Помош за индивидуални/колективни жалби

Страните обезбедуваат дека жртвите имаат информации и пристап до важечки регионални и меѓународни механизми за индивидуални/колективни жалби. Страните промовираат пружање на сензитивна и стручна помош на жртвите при поднесување на такви жалби.

Член 22 - Специјализирани услуги на поддршка

1. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат, со соодветна географска дистрибуција, непосредни, краткорочни и долгорочни специјализирани услуги на поддршка на секоја жртва подложена на кој било од актите на насилство опфатени со оваа Конвенција.

2. Страните обезбедуваат или овозможуваат специјализирани услуги за поддршка на жени на сите жени-жртви на насилство и нивните деца.

Член 23 - Засолништа

Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување лесно достапни и соодветни засолништа во доволен број заради обезбедување безбедно сместување и проактивна помош на жртвите, особено на жените и нивните деца.

Член 24 - Телефонски линии за помош

Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување нон-стоп (24 часа на ден) бесплатни телефонски линии за помош ширум државата за сите жртви на насилство опфатени со Конвенцијата, кои на повикувачите ќе им даваат совети во доверливост или со должно почитување на нивната анонимност.

Член 25 - Поддршка за жртвите на сексуално насилство

Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за воспоставување, во доволен број, на лесно достапни и соодветни кризни центри при силување или центри за упатување на жртви при сексуално насилство, заради обезбедување медицински и форензички преглед, поддршка при траума и советување за жртвите.

Член 26 - Заштита и поддршка на деца-сведоци

1. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат при давањето услуги на заштита и поддршка на жртвите да се води сметка за правата и потребите на децата-сведоци на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата.

2. Мерките преземени во согласност со овој член вклучуваат соодветно за возраста психосоцијално советување за децата-сведоци на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата и обрнуваат должно внимание врз најдобрите интереси на детето

Член 27 - Пријавување

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за охрабрување на секое лице-сведок на извршување на акти на насилство опфатени со Конвенцијата или кое има разумен основ да се сомнева дека може да дојде до извршување на таков акт или дека може да се очекуваат понатамошни акти на насилство, да го пријави тоа до надлежните организации или органи.

Член 28 - Пријавување од професионалци

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека правилата за доверливост кои ги налага внатрешното право врз одредени професионалци не претставуваат пречка за можноста тие да пријават до надлежните организации или органи, според соодветни услови, доколку имаат разумен основ да се сомневаат дека сериозен акт на насилство опфатен со Конвенцијата бил извршен и понатамошни акти на насилство може да се очекуваат.

Поглавје V - Материјално право

Член 29 - Граѓански парници и правни лекови

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да им обезбедат на жртвите соодветни граѓански правни лекови против сторителот.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да им обезбедат на жртвите, во согласност со општите принципи на меѓународното право, соодветни граѓански правни лекови против државните органи кои не ја исполниле својата должност за преземање неопходни превентивни или заштитни мерки во рамките на своите овластувања.

Член 30 - Обесштетување

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат жртвите да имаат право да бараат обесштетување од сторителите за секое кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција.

2. Адекватно државно обесштетување се одобрува на оние лица кои се здобиле со тешки телесни повреди или на кои им е нарушено здравјето, доколку штетата не е покриена од други извори како сторителот, осигурувањето или државно финансираните здравствени и социјални резерви. Тоа не ја спречува Страната да бара враќање на обесштетувањето од сторителот, се додека се посветува должно внимание за безбедноста на жртвата.

3. Мерките преземени во согласност со став 2 обезбедуваат одобрување обесштетување во разумен рок.

Член 31 - Старателство, посети и безбедност

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека, при определување на старателството и правата на посети на децата, случаите на насилство опфатени со Конвенцијата се земени предвид.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека спроведувањето на секое право на посета или на старателство не ги загрозува правата и безбедноста на жртвата или децата.

Член 32 - Граѓански последици од присилни бракови

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека браковите склучени под присила може да се сметаат за ништовни, да се поништат или разведат без непотребно финансиско или административно оптоварување за жртвата.

Член 33 - Психичко насилство

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека намерното однесување кое сериозно го нарушува психичкиот интегритет на некое лице со употреба на присилба или закана се инкриминира.

Член 34 - Демнење

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека намерното однесување на повторено заканување насочено кон друго лице што предизвикува лицето да се плаши за својата безбедност се инкриминира.

Член 35 - Физичко насилство

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека намерното извршување на дела на физичко насилство врз друго лице се инкриминира.

Член 36 - Сексуално насилство, вклучувајќи и силување

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека се инкриминира следново намерно однесување:

а. вагинална, анална или орална пенетрација од сексуална природа со кој било телесен дел или предмет во телото на друго лице без негова согласност;

б. други акти од сексуална природа со лице без нејзина/негова согласност;

в. наведување друго лице да се вклучи во акти од сексуална природа со трето лице без негова согласност.

2. Согласноста мора да е дадена доброволно како резултат на слободната волја на лицето, проценета во контекст на опкружувачките околности.

3. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека одредбите од ставот 1 важат за акти извршени врз поранешни или сегашни сопружници, или партнери утврдени со внатрешното право.

Член 37 - Присилен брак

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека се инкриминира намерното присилување на возрасен или дете да стапат во брак.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека се инкриминира намерното намување на возрасен или дете на територијата на некоја Страна или земја која не е земјата каде тие престојуваат со цел да се принудат овој возрасен или дете да стапат во брак.

Член 38 - Женско генитално осакатување

Страните ги преземаат потребните законски или друга мерки за да обезбедат дека се инкриминира следново намерно однесување:

а. отсекување, инфибулација или секое друго осакатување во целост или делумно на големите усни (*labia majora*), малите усни (*labia minora*) или клиторисот на жената;

б. присилување или наведување на жена да се подведе на некои од дејствијата наведени во точката а;

в. поттикнување, присилување или наведување на девојче да се подведе на некои од дејствијата наведени во точката а.

Член 39 - Присилен абортус и присилна стерилизација

Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека се инкриминира следново намерно однесување:

а. вршење абортус врз жена без нејзина претходна информирана согласност;

б. вршење операција врз жена без нејзина претходна информирана согласност односно разбирање на постапката чија цел или последица е да се прекине нејзината способност за природна репродукција.

Член 40 - Сексуално вознемирување

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека секоја форма на несакано вербално, невербално или физичко однесување од сексуална природа со цел или последица повреда на достоинството на лицето, особено кога се создава заплашувачка, непријателска, деградирачка, понижувачка или навредлива средина, е предмет на кривична или друга законска санкција.

Член 41 - Помагање или поттикнување и обид

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да го утврдат како кривично дело, кога се врши намерно, помагањето или поттикнувањето да се изврши кривично дело утврдено во согласност со членовите 33, 34, 35, 36, 37, 38.a и 39 од Конвенцијата.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да го утврдат како кривично дело, кога се врши намерно, обидот за вршење на кривичните дела утврдени во согласност со членовите 35, 36, 37, 38.a и 39 од Конвенцијата.

Член 42 - Неприфатливо оправдување за кривични дела, вклучително на кривични дела извршени во името на таканаречената „чест“

1. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека во кривичните постапки кои се покренати заради извршување на секој од актите на насилство опфатени со Конвенцијата, културата, обичајот, религијата, традицијата или таканаречената „чест“ не смее да се прифати како оправдување за таквите акти. Тука особено спаѓаат тврдењата дека жртвата ги прекршила културните, верските, општествените или традиционалните норми или обичаи на соодветно однесување.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека поттикнувањето дете да изврши кој било од актите предвидени во ставот 1 не ја намалува кривичната одговорност на лицето кое поттикнува за извршеното дело.

Член 43 - Важење на кривичните дела

Кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција важат без оглед на природата на односот меѓу жртвата и сторителот.

Член 44 - Надлежност

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да воспостават надлежност за секое кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција, кога делото е извршено:

- a. на нивна територија; или
- b. на брод што плови под знамето на Страната; или
- c. на воздухоплов регистриран според законите на Страната; или
- d. од страна на некој од нивните државјани; или

е. од лице кое вообичаено престојува на територијата на Страната.

2. Страните настојуваат да ги преземат потребните законодавни или други мерки за да воспостават надлежност врз секое кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција кога делото е извршен врз некој од нивните државјани или врз лице кое вообичаено престојува на нивна територија.

3. Заради гонење за кривичните дела утврдени во согласност со членовите 36, 37, 38 и 39 од оваа Конвенција, Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека нивната надлежност не е подредена на условот актите да бидат инкриминирани на територијата каде што биле извршени.

4. Заради гонење за кривичните дела утврдени во согласност со членовите 36, 37, 38 и 39 од оваа Конвенција, Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека нивната надлежност во однос на точките г и д на ставот 1 не е подредена на условот дека гонењето може да отпочне само по пријавување на кривичното дело од страна на жртвата или по доставување информација од страна на државата каде што кривичното дело било извршено.

5. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да воспостават надлежност врз кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција, во случаи кога наводниот сторител е присутен на нивна територија, а тие не го екстрадираат во друга Страна, исклучиво врз основа на нејзиното/неговото државјанство.

6. Кога повеќе од една Страна тврди дека има надлежноста врз наводното кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција, вклучените Страни, кога тоа е потребно, се консултираат меѓусебно со цел да определат која е најсоодветната јурисдикција за кривично гонење.

7. Без да ги доведува во прашање општите правила на меѓународното право, оваа Конвенција не исклучува никаква кривична надлежност што Страната ја спроведува во согласност со своето внатрешно право.

Член 45 - Санкции и мерки

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција се казниви со делотворни, сразмерни и санкции кои одвраќаат од вршење на кривични дела, земајќи ја предвид нивната сериозност. Ваквите санкции вклучуваат, кога е потребно, пресуди што вклучуваат лишување од слобода, а кое може да покрене екстрадиција.

2. Страните може да усвојат други мерки во врска со сторителите, како што е:

- следење или надзор на осудените лица

- одземање на родителските права ако е тоа во најдобар интерес на детето, што може да вклучува дека сигурноста на жртвата да не може да се гарантира на друг начин.

Член 46 - Отежнителни околности

Страните ги преземаат потребни законодавни или други мерки за да обезбедат следниве околности, доколку веќе не претставуваат дел од составните елементи на кривичното дело, да може, во согласност со релевантните одредби на националното законодавство, да се сметаат како отежнителни околности при одредувањето на санкцијата во однос на кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција:

а. кривичното дело е извршено врз поранешен или сегашен сопружник односно партнер во согласност со националното законодавство, од страна на член на семејството, лице кое живее заедно со жртвата или лице кое го злоупотребило својот авторитет;

б. кривичното дело, односно сродните дела биле повторувани;

в. кривичното дело е извршено врз лице кое било ранливо заради определени околности;

г. кривичното дело е извршено врз или во присуство на дете;

д. кривичното дело е извршено од двајца или повеќе луѓе што постапувале заедно;

ѓ. на кривичното дело му претходело или е извршено со екстремно ниво на насилство;

е. кривичното дело е извршено со употреба или закана од оружје;

ж. кривичното дело резултирало со тешка физичка или психичка последица за жртвата;

з. сторителот бил претходно осудуван за дела од слична природа.

Член 47 - Пресуди во друга држава

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да предвидат можност при одредување на казната да се земат предвид конечните пресуди донесени од друга Страна во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција.

Член 48 - Забрана на задолжителни постапки за алтернативно решавање спорови или изрекување пресуди

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за забрана на задолжителни постапки за алтернативно решавање спорови, вклучувајќи и медијација и помирување, во однос на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека ако е изречено плаќање глоба, да се земе предвид способноста на сторителот да ги исполни своите финансиски обврски кон жртвата.

Поглавје VI - Истрага, гонење, процесно право и заштитни мерки

Член 49 - Општи обврски

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека истрагите и судските постапки во врска со сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата се спроведуваат без непотребно одлагање, истовремено земејќи ги предвид правата на жртвата во сите фази на кривичната постапка.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки, во согласност со основните принципи на човековите права и имајќи го предвид разбирањето на насилството од родова перспектива, за да обезбедат ефективна истрага и гонење за кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција.

Член 50 - Непосредна реакција, превенција и заштита

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека надлежните органи за спроведување на законот реагираат на сите форми на насилството опфатени со Конвенцијата веднаш и соодветно преку нудење адекватна и непосредна заштита на жртвите.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека надлежните органи за спроведување на законот се ангажираат веднаш и соодветно во превенцијата и заштитата од сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата, вклучувајќи и употреба на превентивни оперативни мерки и собирање докази.

Член 51 - Проценка на ризикот и управување со ризикот

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека сите релевантни органи спроведуваат проценка на ризикот од смртоносност, сериозност на ситуацијата и на ризикот од повторување на насилството, со цел управување со ризикот и доколку е потребно да се обезбеди координирана безбедност и поддршка.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека проценката од ставот 1 го зема предвид, во сите фази на истрагата и примената на заштитни мерки, фактот дека сторителите на актите на насилство опфатени со Конвенцијата поседуваат односно имаат пристап до огнено оружје.

Член 52 - Итни мерки на заштита

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека надлежните органи имаат овластување да му наредат, во ситуации на непосредна опасност, на сторителот на домашно насилство да го напушти живеалиштето на жртвата или на лицето изложено на ризик за доволен временски период и да му забранат на сторителот да влегува во живеалиштето или да контактира со жртвата или со лицето изложено на ризик. Мерките преземени во согласност со овој член ставаат приоритет врз безбедноста на жртвите или на лицата изложени на ризик.

Член 53 - Мерки за забрана на приближување или заштита

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека соодветни мерки на забрана на приближување или за заштита им се достапни на жртвите на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека мерките за забрана на приближување и за заштита споменати во ставот 1:

- се достапни за непосредна заштита и без непотребни финансиски или административни товари врз жртвата;
- се издаваат за определен период или се додека не се изменат или не се отповикаат;
- кога е потребно, се издаваат на ех parte основа со непосредна дејство;
- се достапни без оглед или како дополние на други правни постапки;
- може да се изрекуваат во последователни правни постапки.

3. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека прекршувањето на мерките за забрана на приближување и за заштита изречени во согласност со ставот 1 ќе бидат предмет на кривични или други санкции кои се ефективни, сразмерни и кои одвраќаат од вршење на кривични дела.

Член 54 - Истраги и докази

Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека доказите за сексуалната историја и однесување на жртвата во граѓански и кривични постапки ќе бидат дозволени само доколку тоа е релевантно и неопходно.

Член 55 - Постапки *ex parte* и *ex officio*

1. Страните обезбедуваат дека истрагите или гонењето за кривични дела утврдени во согласност со членовите 35, 36, 37, 38 и 39, од оваа Конвенција нема да зависат целосно од пријава или тужба поднесена од жртвата ако кривичното дело било извршено целосно или делумно на нивна територија, и постапките да може да продолжат дури и ако жртвата ја повлекла својата изјава или пријава.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат, во согласност со условите предвидени со нивното внатрешно право, можност за владини и невладини организации и советници за домашно насилство да им помагаат и/или да ги поддржуваат жртвите, на нивно барање, во текот на истрагите и судските постапки во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција

Член 56 - Мерки на заштита

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да ги заштитат правата и интересите на жртвите, вклучувајќи ги и нивните посебни потреби како сведоци, во сите фази од истрагите и судските постапки, а особено преку:

а. обезбедување на нивната безбедност, како и на безбедноста на нивните семејства и сведоците во нивно име, од заплашување, одмазда и повторена виктимизација;

б. обезбедување информирање на жртвите, барем во случаи кога жртвите и семејството може да се во опасност, за бегство на сторителот односно привремено или трајно ослободување;

в. информирање на жртвите, во согласност со условите предвидени со внатрешното право, за нивните права и услугите што им се на располагање, последователните активности во врска со нивната жалба, обвинението, општото напредување на истрагата или постапката, и нивната улога во нив, како и за исходот на нивните случаи;

г. овозможување на жртвите, на начин и во согласност со процесните правила на внатрешното право, да бидат ислушани, да достават докази и да ги презентираат нивните гледишта, потреби и интереси, непосредно или преку посредник, и дека ќе се земат предвид;

д. обезбедување на жртвите со соодветни служби за поддршка така што нивните права и интереси уредно да се презентираат и да се земат предвид;

ѓ. обезбедување усвојување на мерки за заштита на приватноста и угледот на жртвата;

е. обезбедување, кога е можно, да се избегнува контактот меѓу жртвите и сторителите во суд и во просториите на органите за спроведување на законот;

ж. обезбедување на жртвите со независни и стручни преведувачи, кога жртвите се странки во постапката односно кога приложуваат докази;

з. овозможување на жртвата да сведачи, според правилата предвидени во внатрешното право, во судница без да биде присутна односно барем без присуство на обвинетиот, секако преку употреба на соодветни комуникациски технологии, таму каде што се достапни.

2. Не дете-жртва и сведок на насилство врз жените и домашно насилство им се пружаат, кога е соодветно, специјални мерки на заштита, земајќи ги предвид најдобрите интереси на детето.

Член 57 - Правна помош

Страните го обезбедуваат правото на правен совет и бесплатна правна помош за жртвите според условите предвидени со нивното внатрешно право.

Член 58 - Застареност

Страните ги преземаат потребните законодавни и други мерки за да обезбедат дека застарувањето за покренување каква било правна постапка во врска со кривичните дела утврдени со членовите 36, 37, 38 и 39, од оваа Конвенција, да трае доволно долго и сразмерно на тежината на кривичното дело кое е во прашање, за да да овозможи ефикасно отпочнување покренување на постапката откако жртвата станала полнолетна.

Поглавје VII - Миграција и азил

Член 59 - Статус на престој

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите чиј статус на престој зависи од брачниот или вонбрачниот партнер во согласност со нивното национално законодавство, во случај на прекинување на бракот или врската, и при посебно тешки околности, добиваат, по поднесување барање, независна дозвола за престој без оглед на траењето на бракот или на врската. Условите коишто се однесуваат на одобрувањето и траењето на независната дозвола за престој се утврдени со националното законодавство.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите може да добијат запирање на постапката за протерување отпочната во врска со статусот на престој што зависи од статусот на брачниот или вонбрачниот партнер во согласност со националното законодавство и да им овозможат да поднесат барање за независна дозвола за престој.

3. Страните издаваат обновлива дозвола за престој на жртвите во една од следните две ситуации или и во двете:

а. кога надлежен орган смета дека престојот на жртвите е неопходен заради нивната лична состојба;

б. кога надлежен орган смета дека престојот на жртвите е неопходен заради нивната соработка со надлежни органи во истраги или кривични постапки.

4. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите на принудни бракови доведени во друга земја заради брак, а кои, како резултат на тоа, го изгубиле својот статус на престој во земјата каде што вообичаено престојуваат, можат повторно да го стекнат таквиот статус.

Член 60 - Родово засновани барања за азил

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат родово заснованото насилство врз жените да може да се препознава како форма на прогонување во рамките на значењето на членот 1 А (2) од Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и како форма на сериозна загрозување кое бара комплементарна/супсидијарна заштита.

2. Страните обезбедуваат дека родово чувствително толкување се дава за секој од основите во Конвенцијата и дека кога е утврдено дека стравот од прогонување се однесува на еден или повеќе

основи, на барателите да им се одобрува статус на бегалци во согласност со применливите релевантни инструменти.

3. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да развијат родово чувствителни постапки на прием и услуга на поддршка за барателите на азил, како и родово чувствителни упатства и родово чувствителни постапки за азил, вклучувајќи и определување бегалски статус и барање за меѓународна заштита.

Член 61 - Забрана за протерување односно враќање (non-refoulement)

1. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за почитување на принципот на забрана за протерување односно враќање (non-refoulement) во согласност со постоечките обврски според меѓународното право.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите на насилство врз жените на кои им е потребна заштита, без оглед на нивниот статус односно престој, нема под ниту еден услов да бидат вратени во ниту една земја во која нивниот живот би бил во ризик или каде што би можеле да бидат подложени на мачење или нехуман односно деградирачки третман или казнување.

Поглавје VIII - Меѓународна соработка

Член 62 - Општи принципи

1. Страните меѓусебно соработуваат, во согласност со одредбите од оваа Конвенција и преку примена на релевантни важечки меѓународни и регионални инструменти за соработка во граѓански и кривични предмети, како и договори постигнати врз основа на истоветно или реципрочно законодавство и внатрешни закони, до најширокиот можен степен, заради:

а. спречување, борба и гонење на сите форми на насилство опфатени со Конвенцијата;

б. заштитување и обезбедување помош на жртвите;

в. истраги или постапки во врска со кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција;

г. извршување релевантни граѓански и кривични пресуди изречени од судските власти на Страните, вклучувајќи и мерки за заштита.

2. Страните ги преземаат потребните законодавни или други мерки за да обезбедат дека жртвите на кривично дело утврдено во согласност со оваа Конвенција и извршено на територијата на некоја Страна која не е територијата каде тие престојуваат, може да поднесат жалба пред надлежните органи на својата држава на престој.

3. Ако Страната што дава взаемна правна помош во кривични предмети, екстрадиција или барања за извршување на граѓански и кривични пресуди на друга Страна на оваа Конвенција кое е условено од постоење на договор, добие барање за правна помош или екстрадиција од Страна со која таа не склучила таков договор, таа може да ја смета оваа Конвенција како правен основ за взаемна правна помош во кривични предмети, екстрадиција или извршување на граѓански или кривични пресуди на другата Страна во однос на кривичните дела утврдени во согласност со оваа Конвенција.

4. Страните настојуваат да ги интегрираат, кога тоа е соодветно, превенцијата и борбата против насилство врз жените и домашно насилство во програми за помош на развојот во корист на трети држави, вклучувајќи и преку влегување во билатерални и мултилатерални договори со трети држави со цел олеснување на заштитата на жртвите во согласност со членот 18, став 5.

Член 63 - Мерки кои се однесуваат на лица изложени на ризик

Кога некоја Страна, врз основа на информациите што ги има на располагање, има разумен основ да се сомнева дека некое лице е изложено на непосреден ризик да биде подложено на кој било од актите на насилство наведени во членовите 36, 37, 38 и 39 од оваа Конвенција на територијата на друга Страна, Страната што ги има информациите се поттикнува без одлагање да ги пренесе информациите на другата Страна заради обезбедување да се преземат соодветни мерки на заштита. Кога е применливо, овие информации вклучуваат детали за постојните мерки на заштита на лицето изложено на ризик.

Член 64 - Информирање

1. Замолената Страна веднаш ја информира Страната-молител за конечниот резултат од дејствието преземено според ова Поглавје. Замолената Страна, исто така, веднаш ја информира Страната-молител за какви било околности кои оневозможуваат извршување на бараното дејствие или кои веројатно значително ќе го одложат.

2. Страната може, во границите на своето внатрешно право, без претходно барање, да упати до друга Страна информации добиени во рамките на своите истраги, кога смета дека обелоденувањето на тие информации може да и помогне на Страната-примател да спречи кривични дела утврдени во согласност со оваа Конвенција, или при покренување или спроведување истраги или постапки во врска со тие кривични дела, или дека може да доведе до барање за соработка од таа Страна според ова Поглавје.

3. Страната што добива информации во согласност со ставот 2 ги доставува тие информации до своите надлежни органи за да може да се покрене постапка доколку тие се сметаат за соодветни, или за да може овие информации да се земат предвид во релевантни граѓански и кривични постапки.

Член 65 - Заштита на податоци

Личните податоци се чуваат и користат во согласност со обврските преземени од Страните кои произлегуваат од Конвенцијата за заштита на лицата во врска со автоматската обработка на лични податоци (ETS No. 108).

Поглавје IX - Механизам за следење

Член 66 - Група експерти за акција против насилство врз жените и домашно насилство

1. Група експерти за акција против насилството врз жените и домашното насилство (во понатамошниот текст именувана како „GREVIO“) го следи спроведувањето на оваа Конвенција од Страните.

2. GREVIO е составен од најмалку 10 члена, а најмногу 15 члена, имајќи ја предвид половата и географската рамнотежа, како и мултидисциплираност во стручноста. Членовите на GREVIO ги избира Комитетот на Страните, од кандидатите државјани на Страните кон оваа Конвенција кои се номинирани од Страните, и се избираат за мандат од четири години, којшто може еднаш да се обнови.

3. Првиот избор на 10 членови се спроведува во рок од една година по стапувањето во сила на Конвенцијата. Изборот на другите 5 членови се спроведува по 25-тата ратификација или пристапување.

4. Изборот на членовите на GREVIO се заснова врз следниве принципи:

а. тие се избираат во транспарентна постапка од редот на лица со висок морален карактер, познати по својата признаена експертиза на полето на човековите права, родовата еднаквост, насилството врз жените и домашното насилство, или при помошта и заштитата на жртвите, или коишто покажале професионално искуство во областите опфатени со оваа Конвенција;

б. двајца членови на GREVIO не смее да бидат државјани на иста Страна;

в. тие ги претставуваат главните правни системи;

г. тие треба да ги претставуваат сите релевантни актери и агенции на полето на насилството врз жените и домашното насилство;

д. тие служат во индивидуално својство и се независни и непристрасни при извршувањето на своите функции, и се на располагање за ефективно извршување на своите должности;

5. Постапката за избор на членови на GREVIO ја одредува Комитетот на министри на Советот на Европа, откако ќе се консултира и ќе добие едногласна согласност од Страните на Конвенцијата, во рок од шест месеци по влегувањето во сила на оваа Конвенција

6. GREVIO усвојува сопствен деловник за работа

7. Членовите на GREVIO, како и другите членови на делегациите кои ги спроведуваат теренските посети согласно член 68, став 9 и 14 уживаат привилегии и имунитети воспоставени во Додатокот на Конвенцијата.

Член 67 - Комитет на страните

1. Комитетот на Страните е составен од претставници на Страните на Конвенцијата.

2. Комитетот на Страните се свикува од страна на Генералниот секретар на Советот на Европа. Неговиот прв состанок се одржува во рок од една година по влегувањето во сила на оваа Конвенција за да се изберат членовите на GREVIO. Потоа, тој се состанува секогаш кога ќе побараат една третина од Страните, Претседателот на Комитетот на Страните или Генералниот секретар.

3. Комитетот на Страните усвојува сопствен деловник за работа,

Член 68 - Постапка

1. Страните, врз основа на прашалник подготвен од GREVIO, доставуваат до Генералниот секретар на Советот на Европа, а заради разгледување од страна на GREVIO, извештај за законодавните и други мерки со кои им се дава правна сила на одредбите од оваа Конвенција

2. GREVIO го разгледува извештајот поднесен во согласност со став 1 заедно со претставниците на засегнатата Страна

3. Последователната постапка на процена е поделена во рунди, чијашто должина ја одредува GREVIO. На почетокот од секоја рунда GREVIO избира конкретни одредби врз коишто се заснова постапката на процена и испраќа прашалник.

4. GREVIO ги дефинира најсоодветните средства за спроведување на постапката за следење. Конкретно, GREVIO може да донесе прашалник за секоја рунда на процена, кој служи како основа за постапката за оцена на имплементацијата на оваа Конвенција од Страните. Тој прашалник се

упатува до сите Страни. Страните одговараат на прашалникот, како и на какво било друго барање за информации од GREVIO.

5. GREVIO може да добива информации за имплементацијата на Конвенцијата од невладини организации и од цивилното општество, како и од национални институции за заштита на човекови права.

6. GREVIO посветува должно внимание на постоечките информации од други меѓународни инструменти и тела од области што потпаѓаат во делокругот на Конвенцијата.

7. При усвојувањето на прашалник за секоја рунда на процена, GREVIO посветува должно внимание на постоечкото собирање податоци и истражување на територијата на Страните како што е утврдено со член 11 од Конвенцијата

8. GREVIO може да добива информации за имплементацијата на Конвенцијата од Комесарот за човекови права на Советот на Европа, Парламентарното собрание и од релевантни специјализирани тела на Советот на Европа, како и од тела кои се воспоставени со други меѓународни инструменти. Жалбите кои се поднесени до овие тела и нивниот исход се става на располагање на GREVIO.

9. GREVIO може супсидијарно да организира, во соработка со националните органи и со помош на независни национални експерти, посети на земјите, доколку добиените информации не се доволни или за случаи кои се наведени во ставот 14. Во текот на ваквите посети, на GREVIO може да му помагаат специјалисти во конкретни полиња.

10. GREVIO подготвува нацрт-извештај што ја содржи неговата анализа за имплементацијата на одредбите врз кои се заснова процената, како и неговите сугестии и предлози за начинот на кој засегнатата Страна може да се справи со утврдените проблеми. Нацрт-извештајот се доставува за коментари до Страната која е во постапка на процена. GREVIO ги зема предвид нејзините коментари кога ќе го усвојува извештајот.

11. Врз основа на сите добиени информации и коментарите на Страните, GREVIO го усвојува својот извештај и заклучоци за мерките што ги презела засегнатата Страна за да ги спроведе одредбите од оваа Конвенција. Ваквиот извештај и заклучоци се испраќаат до засегнатата Страна и до Комитетот на Страните. Извештајот и заклучоците на GREVIO се објавуваат на денот на нивното усвојување, заедно со можните коментари од засегнатата Страна.

12. Без да се доведува во прашање постапката од ставовите од 1 до 8, Комитетот на Страните може, врз основа на извештајот и заклучоците на GREVIO, да усвои препораки упатени до таа Страна, (а) во врска со мерките што треба да се преземат за да се спроведат заклучоците на GREVIO, ако е потребно, одредувајќи датум за поднесување информации за нивното спроведување, и (б) со цел да се промовира соработка со таа Страна заради соодветна имплементација на оваа Конвенција.

13. Ако GREVIO добие веродостојни информации кои укажуваат на ситуација во којашто проблемите бараат непосредно внимание за да се спречи или ограничени обемот односно бројот на сериозни повреди на Конвенцијата, може да бара итно поднесување на специјален извештај во врска со мерките кои се преземени за да се спречи сериозниот, масовниот или постојаниот образец на насилство врз жените.

14. Земајќи ги предвид информациите кои ги поднела засегнатата Страна, како и сите други веродостојни информации кои му се на располагање, GREVIO може да му наложи на еден или на повеќе свои членови да спроведат истрага и итно да го известат GREVIO. Кога ситуацијата налага и со согласност на Страната, истрагата може да опфати посета на територијата на Страната.

15. По спроведеното прегледување на наодите од истрагата која е наведена во ставот 14, GREVIO ги предава наодите на засегнатата Страна, и кога тоа е соодветно, на Комитетот на Страните и Комитетот на министри на Советот на Европа заедно со сите коментари и препораки.

Член 69 - Општи препораки

GREVIO може да усвои, кога тоа е соодветно, општи препораки за спроведувањето на оваа Конвенција.

Член 70 - Парламентарна вклученост во следењето

1. Националните парламенти се повикани да учествуваат во следењето на мерките преземени за спроведување на оваа Конвенција.
2. Страните ги доставуваат извештаите на GREVIO до своите национални парламенти
3. Парламентарното собрание на Советот на Европа се повикува редовно да води сметка за спроведувањето на оваа Конвенција.

Поглавје X - Поврзаност со други меѓународни инструменти

Член 71 - Поврзаност со други меѓународни инструменти

1. Оваа Конвенција не влијае врз обврските што произлегуваат од други меѓународни инструменти на кои Страните на оваа Конвенција се страни или ќе станат страни, а кои содржат одредби за работи кои се уредуваат со оваа Конвенција.
2. Страните на Конвенцијата може да склучуваат меѓусебни билатерални или мултилатерални договори за прашања што се третираат во оваа Конвенција, заради дополнување или зајакнување на нејзините одредби или заради олеснување на примената на принципите отелотворени во неа.

Поглавје XI - Измени на Конвенцијата

Член 72 - Измени

1. Секој предлог за измена на оваа Конвенција презентира од некоја Страна му се соопштува на Генералниот секретар на Советот на Европа, а тој го препраќа до земјите-членки на Советот на Европа, до секоја потписничка, до секоја Страна, до Европската унија, до секоја држава поканета да ја потпише оваа Конвенција во согласност со одредбите од членот 75, и до секоја држава поканета да пристапи кон оваа Конвенција во согласност со одредбите од членот 76.
2. Комитетот на министри на Советот на Европа ја разгледува предложената измена и, откако ги консултирал Страните на оваа Конвенција коишто не се членки на Советот на Европа, може да ја усвои измената со мнозинство предвидено во членот 20.г од Статутот на Советот на Европа.
3. Текстот на секоја измена усвоена од Комитетот на министри во согласност со ставот 2 од овој член се препраќа до Страните заради прифаќање.
4. Секоја измена усвоена во согласност со ставот 2 од овој член влегува во сила на првиот ден од месецот што следи по истекувањето на период од еден месец по датумот на кој сите Страни го информирале Генералниот секретар дека ја прифатиле.

Поглавје XII - Завршни одредби

Член 73 - Ефекти од Конвенцијата

Одредбите од оваа Конвенција не ги доведуваат во прашање одредбите од националното законодавство и обврзувачките меѓународни инструменти кои се веќе во сила или може да влезат во сила, според кои на поединците им се определуваат или би им биле определени поповолни права при спречувањето и борбата против насилството врз жените и домашното насилство.

Член 74 - Решавање на спорови

1. Страните кои учествуваат во некој спор кој може да настане во врска со примената односно толкувањето на одредбите на Конвенцијата прво се обидуваат да го разрешат спорот по пат на преговори, помирување, арбитража односно на некој друг начин на мирно решавање на спорот којшто е прифатен со взаемна согласност.

2. Комитетот на министри на Советот на Европа може да воспостави постапки за разрешување на спорови кои Страните може да ги користат во случај на спор, доколку околу тоа се согласат.

Член 75 - Потпишување и стапување на сила

1. Оваа Конвенција е отворена за потпишување од страна на земјите-членки на Советот на Европа, земјите кои не се членки, а кои учествувале во нејзината изработка и од страна на Европската унија.

2. Оваа Конвенција е предмет на ратификација, прифаќање или одобрение. Инструментите на ратификација, прифаќање или одобрение се депонираат кај Генералниот секретар на Советот на Европа.

3. Оваа Конвенција стапува на сила на првиот ден од месецот што следи по истекувањето на период од три месеци по датумот на кој 10 потписнички, вклучувајќи најмалку осум земји-членки на Советот на Европа, ја изразиле својата согласност да се обврзат според Конвенцијата во согласност со одредбите од став 2.

4. Во однос на која било држава спомената во ставот 1 или на Европската унија, коишто потоа ќе изразат согласност да се обврзат според неа, Конвенцијата стапува на сила на првиот ден од месецот што следи по истекувањето на период од три месеци по датумот на депонирање на нивниот инструмент на ратификација, прифаќање или одобрение.

Член 76 - Пристапување кон Конвенцијата

1. По стапувањето на сила на оваа Конвенција, Комитетот на министри на Советот на Европа може, по консултирање на Страните кон оваа Конвенција и по добивање на нивна едногласна согласност, да покани која било земја што не е членка на Советот на Европа, којашто не учествувала во изработката на Конвенцијата, да пристапи кон оваа Конвенција со одлука донесена од мнозинството предвидено во членот 20.г од Статутот на Советот на Европа, и со едногласно гласање на претставниците на Договорните држави кои имаат право да бидат членови во Комитетот на министри.

2. Во однос на секоја земја-пристапничка, Конвенцијата стапува на сила на првиот ден од месецот што следи по истекувањето на период од три месеци по датумот на депонирање на инструментот на пристапување кај Генералниот секретар на Советот на Европа

Член 77 - Територијална примена

1. Секоја држава или Европската унија може, во времето на потпишување или кога го депонира својот инструмент на ратификација, прифаќање, одобрение или пристапување, да ги наведе територијата или териториите на кои ќе се применува оваа Конвенција.

2. Секоја Страна може, на некој подоцнежн датум, со декларација упатена до Генералниот секретар на Советот на Европа, да ја прошири примената на оваа Конвенција на која било друга територија наведена во декларацијата и за оние меѓународни односи за кои таа е надлежна или во чие име е овластена да презема мерки. Во однос на таквата територија, Конвенцијата влегува во сила на првиот ден од месецот што следи по истекувањето на период од три месеци по датумот на прием на таквата декларација од страна на Генералниот секретар.

3. Секоја декларација направена според двата претходни става може, во однос на која било територија наведена во таа декларација, да биде повлечена со известување упатено до Генералниот секретар на Советот на Европа. Повлекувањето станува правосилно на првиот ден од месецот што следи по истекувањето на период од три месеци по датумот на прием на таквото известување од страна на Генералниот секретар.

Член 78 - Резерви

1. Не смее да се изрази резерва на ниту една одредба на Конвенцијата, освен исклучокот содржан во ставот 2 и 3.

2. Секоја држава или Европската унија може, при потпишувањето или при депонирањето на инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да упати декларација до Генералниот Секретар на Советот на Европа со која го декларира правото да не ги примени или да ги примени само на специфични случаи или ситуации одредбите утврдени во:

- Член 30, став 2;

- Член 44, став 1.д, 3 и 4;

- Член 55, став 1 во врска со член 35 во однос на полесни кривични дела;

- Член 58 во врска со член 37, 38 и 39;

- Член 59.

3. Секоја држава или Европската унија може, при потпишувањето или при депонирањето на инструмент за ратификација, прифаќање, одобрување или пристапување, да упати декларација до Генералниот Секретар на Советот на Европа со која го декларира правото да пропише санкции од некривичен карактер наместо кривични санкции, за однесувањата опишани во членовите 33 и 34.

4. Секоја Страна може во целост или делумно да ја повлече резервата со поднесување на декларација упатена до Генералниот Секретар на Советот на Европа. Ваквата декларација има правна сила од датумот кога е примена од Генералниот Секретар

Член 79 - Важење и ревизија на резервите

1. Резервациите опишани во член 78, став 2 и 3, имаат важност за период од пет години од денот на стапување на сила на Конвенцијата за засегнатата Страна. Но, ваквите резервации може да се обноват за период во исто траење.

2. Осумнаесет месеци пред датумат на кој истекува резервацијата, Генералниот секретар на Советот на Европа ја известува засегнатата Страна за рокот кој истекува. Не подоцна од три месеци

пред истекувањето на рокот, Страната го известува Генералниот Секретар дека ја задржува, менува или повлекува резервацијата. Во отсуство на известување од засегнатата Страна, Генералниот секретар ја известува Страната дека нејзината резерва се смета дека е автоматски продолжена за период од шест месеци. Доколку Страната не го извести Генералниот секретар за својата намера да ја задржи односно да ја измени резервата пред истекот на тој период, резервата истекува.

3. Ако Страна поднесе резерва во согласност со член 78, став 2 и 3, пред обновувањето или на барање, поднесува објаснување на GREVIO, за основите кои го оправдуваат продолжувањето на резервата.

Член 80 - Откажување

1. Секоја Страна може, во кое било време, да се откаже од оваа Конвенција преку известување упатено до Генералниот секретар на Советот на Европа.

2. Таквото откажување стапува на сила на првиот ден од месецот што следи по истекувањето на период од три месеци по датумот на прием на известувањето од страна на Генералниот секретар.

Член 81 - Известување

Генералниот секретар на Советот на Европа ги известува земјите-членки на Советот на Европа, земјите што не се членки, а кои учествувале во нејзината изработка, секоја потписничка, секоја Страна, Европската унија и секоја држава поканета да пристапи кон оваа Конвенција за:

а секое потпишување;

б. депонирање на секој инструмент на ратификација прифаќање, одобрение или пристапување;

в. секој датум на стапување на сила на оваа Конвенција во согласност со членовите 75 и 76;

г. секоја измена усвоена во согласност со членот 72 и датумот на кој таа измена стапува на сила;

д. секоја резерва и повлекување на резерва направено во согласност со одредбите од членот 78;

ѓ. секое откажување направено во согласност со одредбите од членот 80;

е. секое друго дејство, известување или соопштение во врска со оваа Конвенција.

Во сведоштво на што долупотпишаните, кои се уредно овластени за тоа, ја потпишаа оваа Конвенција.

Во Истанбул, на 11 мај 2011 година, на англиски и француски, при што двата текста се подеднакво автентични, во еден примерок што се депонира во архивите на Советот на Европа. Генералниот секретар на Советот на Европа испраќа заверени примероци до секоја земја-членка на Советот на Европа, до земјите кои не се членки, а учествувале во изработката на оваа Конвенција, до Европската унија и до секоја држава поканета да пристапи кон оваа Конвенција.

Додаток - Привилегии и имунитети (Член 66)

1. Додатокот се применува на сите членови на GREVIO коишто се наведени во член 66 на Конвенцијата, како и на другите членови на делегациите за посетите на државите. За целите на овој додаток, терминот, „други членови на делегациите за посетите на државите" ги опфаќа

независните национални експерти и стручните лица наведени во член 68, став 9 на Конвенцијата, вработените во Советот на Европа кои го придружуваат GREVIO за време на посетите на државите.

2. Членовите на GREVIO и другите членови на делегацијата за посета на државите, при извршување на нивните функции кои се однесуваат на подготовка и спроведување на посети на државите, како и на нивните продолженија, коишто патуваат во врска со таквите функции, ги уживаат следните привилегии и имунитети:

а имунитет од лично апсење односно притвор и од одземање на личниот багаж, како и имунитет од секоја судска постапка во врска со изговорен или напишан збор, и за сите дејствија кои ги извршуваат во службено својство;

б изземање од сите ограничувања на нивната слобода на движење на излез или враќање во својата земја на престој, како и при влез и излез од земјата во која ја извршуваат својата функција, како и од регистрација како странци во земјата која ја посетуваат или низ која поминуваат при извршувањето на своите функции.

3. Во текот на патувањето заради извршување на своите функции, на членовите на GREVIO и другите членови на делегацијата за посета на државата, во поглед на прашањата на царинска и девизна контрола, им се доделуваат истите олеснувања како и оние кои им се доделуваат на претставниците на странски државни делегации на привремена службена должност.

4. Документите кои се однесуваат на процена на имплементацијата на Конвенцијата коишто со себе ги носат членовите на GREVIO и другите членови на делегацијата за посета на државата се неповредливи доколку се однесуваат на активност на GREVIO. Службената преписка на GREVIO односно службената преписка меѓу членовите на GREVIO и другите членови на делегациите за посета на државите не подлежи на задржување или цензура.

5. Со цел да се обезбеди членовите на GREVIO и другите членови на делегациите за посета на државите да имаат целосна слобода на говор и потполна независност во извршување на своите должности, имунитетот од судски постапки во врска со изговорен или напишан збор и за сите дејствија кои ги направиле во извршување на својата должност останува на сила, дури и кога лицата на кои се однесува понатаму не се ангажирани во извршување на такви должности.

6. Привилегиите и имунитетите им се доделуваат на лицата наведени во став 1 на овој додаток со цел да се зачува независноста при извршување на функциите во интерес на GREVIO, а не за лична корист. Генералниот секретар на Советот на Европа ќе им го укине имунитетот на лицата наведени во став 1 на овој додаток во секој случај во кој, според негово односно нејзино мислење, имунитетот го попречува извршувањето на правдата и таму каде што укинувањето на имунитетот не го доведува во прашање интересот на GREVIO.

Член 3

Во моментот на депонирање на инструментот за ратификација, согласно член 78 став 2 од Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство, Република Македонија става резерви со следната содржина:

„Република Македонија го задржува правото:
- да го применува член 30 став 2 од Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство во согласност со одредбите на Законот за правда за децата само спрема дете за кое со правосилна судска одлука е утврдено дека е жртва, односно оштетено со дејствие што со закон е предвидено како кривично дело или прекршок со елементи на насилство;
- да го применува член 44 став 3 од Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство во согласност со условите уредени во Кривичниот законик на Република Македонија во Глава 12: Важење на кривичното законодавство

на Република Македонија според местото на извршување на кривично дело и - да не го применува член 55 став 1 во врска со член 35 за полесни кривични дела и член 59 од Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и домашното насилство до усогласување на одредбите со релевантното законодавство на Република Македонија со одредбите на Конвенцијата за спречување и заштита од насилство спрема жената и домашно насилство.

Посочените резерви се направени врз основа на постојните односно важечките одредби од законодавството на Република Македонија".

Член 4

Министерството за труд и социјална политика се определува како надлежен орган на државната управа што ќе се грижи за извршување на Конвенцијата од членот 1 на овој закон.

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.